



Bouwstenen water en klimaatadaptatie in het omgevingsplan

Inhoudsopgave

1.0	Waarom deze bouwstenen?	4
1.1.	Het belang van stedelijk waterbeheer en klimaatadaptatie	4
1.2.	De Omgevingswet	4
1.3.	Bouwstenen voor waterbeheer in Omgevingsplan	5
2.0	Omgevingsplan	6
2.1.	Wat is een omgevingsplan?	6
2.2.	Wat regelt een gemeente voor water en klimaatadaptatie in het omgevingsplan?	7
2.3.	Werkingsgebieden	10
2.4.	Afstemmen met provincie en waterschap	10
2.5.	Afstemmen met uitvoerende diensten	11
2.6.	Welke basis is er al voor de regels in het omgevingsplan?	12
3.0	Bruidsschat Omgevingswet	14
3.1.	Aansluiten op de riolering	14
3.2.	Lozen huishoudelijk afvalwater	15
3.3.	Lozen van afvalwater bij evenementen	17
3.4.	Lozen van zwembadwater	17
3.5.	Lozen van bedrijfsmatig afvalwater	18
3.6.	Lozen van afvalwater vanuit horeca	19
3.7.	Lozen van afstromend regenwater	19
3.8.	Lozen van grondwater bij ontwatering	20
3.9.	Brandblusvoorzieningen	20
4.0	Maatwerk bij Rijksregels	21
4.1.	Lozen van spoelwater bij bodemenergiesystemen	21
4.2.	Lozen van afvalwater bij agrarische bedrijven	22

5.0 Klimaatadaptief bouwen en ontwikkelen.....	23
5.1. Afkoppelen en verwerken van regenwater.....	24
5.2. Schaduwwerking en vegetatietypen.....	25
5.3. Hitteprogramma.....	25
5.4. Beregenen met drinkwater.....	27
5.5. Eisen aan nieuwbouwlocaties.....	27
5.6. Eisen aan transformatiegebieden en herinrichtingsprojecten.....	29
5.7. Grondgebruik.....	30
 Bijlage 1. Voorbeeldregels: aanpassen bruidsschat.....	 31
Regels voor aansluiten op de riolering (zie § 3.1).....	31
Regels voor het lozen van huishoudelijk afvalwater (zie §3.2).....	33
Regels voor het lozen van afvalwater vanuit horeca (zie §3.6).....	36
Regels voor lozen van afstromend regenwater (zie §3.7).....	38
Regels voor lozen van grondwater bij ontwatering (zie §3.8).....	41
Overzichtstabel artikelen bruidsschat omgevingsplan afvalwaterbeheer.....	44
 Bijlage 2. Voorbeeldregels: maatwerk Rijksregels.....	 48
Regels voor lozingen van bedrijfsmatig afvalwater (zie §3.5).....	49
Regels voor lozingen van afvalwater bij agrarische bedrijven (zie §4.2).....	50
 Bijlage 3. Voorbeeldregels: klimaatadaptatie.....	 52
Regels voor afkoppelen en verwerken van regenwater (zie §5.1).....	53
Regels over schaduwwerking en vegetatietypen (zie §5.2).....	56
Regels voor eisen aan nieuwbouwlocaties (zie §5.5).....	58
Regels voor eisen bij transformatiegebieden (zie §5.6).....	59
Regels over grondgebruik (zie §5.7).....	62

1. Waarom deze bouwstenen?

1.1. Het belang van stedelijk waterbeheer en klimaatadaptatie

Goed waterbeheer is essentieel voor inwoners, landbouw, natuur en bedrijfsleven. Denk hierbij aan het voorzien in drinkwater, afvoeren en zuiveren van afvalwater en opvangen van regenwater. Daarnaast is het van belang om droge voeten te houden bij waterpieken, verkoeling te bieden tijdens hittestress en water vast te houden bij droogte. Maar denk ook aan water voor recreatieve elementen, zoals mooie landschappen en watersport. Met klimaatverandering groeien de uitdagingen rondom water. Het belang van goed **waterbeheer** wordt enkel groter. Ook om de gevolgen van klimaatverandering op te vangen: **klimaatadaptatie**.

1.2. De Omgevingswet

De Omgevingswet, die sinds begin 2024 van kracht is, brengt de regelgeving voor de fysieke leefomgeving samen in één wettelijk stelsel: regels voor ruimte, wonen, infrastructuur, milieu en water. De Omgevingswet laat meer eigen beleidsruimte aan decentrale overheden.

Voor de (stedelijke) watertaken van **gemeenten** betekent dit: gemeenten bepalen zelf de regels voor bepaalde activiteiten (zoals lozingen in de bodem en aansluiting op riolering) waar inwoners en bedrijven aan gehouden zijn. Een gemeente legt deze regels vast in zijn **omgevingsplan**. Gezien de recente invoering van de Omgevingswet, zijn veel omgevingsplannen momenteel nog in de maak.



1.3 Bouwstenen voor waterbeheer in Omgevingsplan

In de **regio Noord- en Midden-Limburg** werken vijftien gemeenten, het waterschap en het drinkwaterbedrijf onder de noemer **Waterpanel Noord** samen aan water en klimaatadaptatie.

Waterpanel Noord

Gemeenten

Mook- en Middelaar, Bergen, Gennep, Venray, Peel en Maas, Horst aan de Maas, Venlo, Beesel, Roermond, Roerdalen, Leudal, Maasgouw, Nederweert, Weert en Echt-Susteren

Waterschap Limburg, Waterleiding Maatschappij Limburg

Waterpanel Noord wil de eigen gemeenten op weg helpen met de thema's water en klimaatadaptatie in omgevingsplannen. Daarom zijn bouwstenen uitgewerkt.

De bouwstenen geven aan:

- **Wát je kunt regelen voor waterbeheer in het omgevingsplan (Hoofstuk 2 t/m 5):**
 - Voor welke activiteiten (bijv. lozen op riool, minimaal bouwpeil) gemeentelijke regels nodig of gewenst zijn; en
 - Op basis waarvan: a) aanpassing van de 'bruidsschat', b) maatwerkregels bij Rijksregels, of aanvullende regels.
- **Hoé je aan de regels invulling kunt geven (bijlagen van dit rapport):**
 - Welke afwegingen en aandachtspunten zijn van belang bij de regels voor bepaalde activiteiten; en
 - Voorbeeldregels voor de activiteiten.
- **Welke regionale harmonisatie en ambitie de voorkeur heeft.**



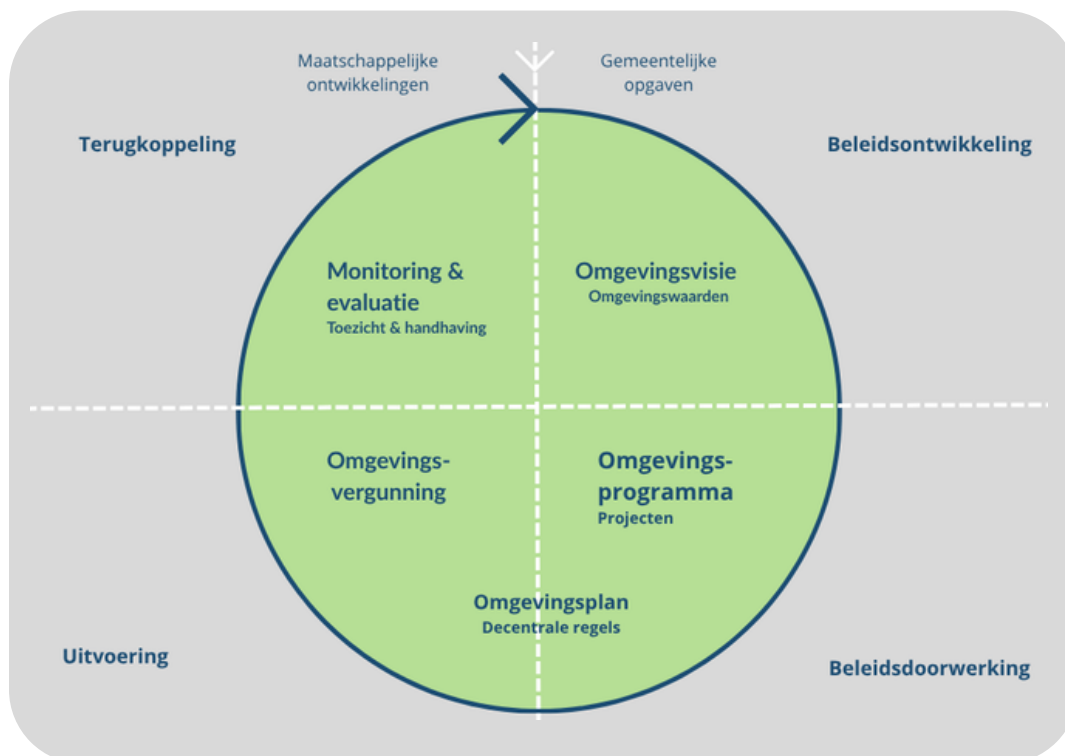
2. Omgevingsplan

2.1 Wat is een omgevingsplan?

Het **omgevingsplan** is een gemeentelijk instrument met bindende regels aangaande de fysieke leefomgeving, richting inwoners en bedrijven. Het omgevingsplan schrijft dus verplichtingen voor aan inwoners en bedrijven, waaraan zij gehouden zijn als zij bijvoorbeeld willen bouwen, graven of water lozen op de riolering of in de bodem.

De ambities en doelen die een gemeente nastreeft zijn opgenomen in de **omgevingsvisie**. De taken die een gemeente hiermee móet realiseren, zijn wettelijk bepaald. Welke taken en ambities dit zijn voor stedelijk waterbeheer, volgt hierna (§2.1). Een **programma** bevat de beleidsuitwerking van taken en maatregelen die de gemeente zelf of samen met andere neemt. Het omgevingsplan gebruikt een gemeente om haar wettelijk **taken** én haar ambities voor de fysieke leefomgeving te realiseren.

Figuur 1: omgevingsplan als onderdeel van de beleidscyclus van gemeenten.



Bron: omgevingsvisie Gouda

2.2 Wat regelt een gemeente voor water en klimaatadaptatie in het omgevingsplan?

De taken voor stedelijk waterbeheer die gemeenten volgens de wet hebben, zijn: de **inzameling en transport** van **stedelijk afvalwater**, **regenwater** en **grondwater** (artikel 2.16 Ow) (zie ook Tabel 1)). Bovendien hebben gemeenten (samen met de andere overheden) een **zorgplicht** voor de bescherming van bronnen voor de **drinkwatervoorziening** en de **drinkwaterinfrastructuur**. De Provincie richt zich onder andere op de bescherming van het grondwater. In waterwingebieden en grondwaterbeschermingsgebieden gelden daarom specifieke provinciale regels ter bescherming van het grondwater.

Gemeenten leggen in hun omgevingsvisie en programma's vast welke doelen en ambities zij nastreven met betrekking tot water en **klimaatadaptatie**. De regels die het omgevingsplan richting inwoners en bedrijven uitvaardigt, zijn dienend aan deze gemeentelijke taken en de omgevingsvisie. Voor drinkwater is er een 'Staalkaart Drinkwater in het Omgevingsplan' gepubliceerd [1].

Stedelijk afvalwater

De gemeente heeft een zorgplicht (watertaak) voor de inzameling en het transport van stedelijk afvalwater, zowel binnen als buiten de bebouwde kom. Het invullen van de zorgplicht betekent niet dat de gemeente het vuilwater altijd zelf inzamelt en afvoert. Het is ook mogelijk voor een perceeleigenaar om afvalwater in te zamelen met een andersoortige voorziening. Voor de gebouwde omgeving geldt dat deze voorziening wel moet worden beheerd door de gemeente. Voor het buitengebied is dat niet het geval. Daar kan een eigenaar ook zelf een voorziening installeren en beheren. Voor de lozing van het afvalwater uit deze voorziening gelden regels van de gemeente (voor lozingen op de bodem) en het waterschap (voor lozingen op het oppervlaktewater).

Regenwater

Een eigenaar heeft een verantwoordelijkheid voor het verwerken van regenwater op het eigen perceel-/ gebouw. De gemeente is verantwoordelijk voor inzameling van afstromend regenwater van percelen, waarvan de eigenaren redelijkerwijs niet zelf kunnen voorzien in de afvoer naar oppervlaktewater of bodem. Met andere woorden: de zorgplicht begint bij de perceeleigenaar. Als de gemeente overtollig regenwater inzamelt, is ze ook verantwoordelijk voor de verdere omgang, inclusief de lozing in oppervlaktewater of bodem. Daarbij moet een gemeente er rekening mee houden dat afstromend regenwater niet altijd schoon is. Dit geldt voor de gebouwde omgeving en het buitengebied.

[1] <https://www.vewin.nl/nieuws/staalkaart-voor-gemeenten-drinkwater-in-het-omgevingsplan/>

Grondwater

Voor grondwater geldt dat de gemeente in de gebouwde omgeving verantwoordelijk is voor het nemen van maatregelen in de gemeentelijke openbare grond om structureel nadelige gevolgen van de grondwaterstanden te voorkomen. Althans, voor zover de maatregelen doelmatig zijn en niet tot de zorg van het waterschap of de provincie behoren. Ook hier geldt dat als de gemeente grondwater inzamelt, ze ook verantwoordelijk is voor de verdere verwerking ervan, zoals onder andere afvoer naar het oppervlaktewater.

Een perceel-/ gebouweigenaar heeft ook een eigen verantwoordelijkheid om te zorgen voor de goede staat van zijn perceel en gebouwen op dat perceel. Dit geldt ook voor de gemeente zelf in de rol van perceel-/ gebouweigenaar. Het gaat bijvoorbeeld om de waterdichtheid van een kelder als deze als verblijfsruimte wordt gebruikt (bijvoorbeeld een keuken, slaapkamer, of een beneden maaiveld gelegen badkamer, souterrain of winkelruimte).

Klimaatadaptatie

Om in een veranderend klimaat de risico's met betrekking tot veiligheid en volksgezondheid te beperken en de kwaliteit van de leefomgeving te waarborgen, nemen gemeenten extra maatregelen en regels op in hun programma en omgevingsplan.

Hoe de gemeente deze taken invult staat in de (gemeentelijke) omgevingsvisie en in het water- en rioleringsprogramma of het programma klimaatadaptatie. Deze doelstellingen en beleidskeuzes vormen de basis voor het stellen van regels in het omgevingsplan.

2.3 Werkingsgebieden

Regels in het omgevingsplan kennen altijd een werkingsgebied. Zo kunnen regels over bijvoorbeeld waterberging of de lozingsroute van huishoudelijk afvalwater gebied specifiek gemaakt worden. Het is zelfs mogelijk om een regel heel specifiek aan een bepaalde locatie te koppelen, tot op het niveau van een straat of perceel. De basis voor de werkingsgebieden kan worden gevormd door kaartlagen uit de provinciale klimaatonderlegger in Limburg.

Het Digitaal Stelsel Omgevingswet (DSO) maakt het mogelijk om digitale werkingsgebieden op te stellen en daar bepaalde regels aan te koppelen. Initiatiefnemers kunnen vervolgens met een klik op de kaart van het DSO zien welke regels gelden voor een bepaald gebied.



2.4 Afstemmen met provincie en waterschap

Ook provincies en waterschappen krijgen onder de Omgevingswet meer ruimte voor eigen beleid. Daarom moeten gemeenten bij het opstellen van hun regels voor het omgevingsplan goed afstemmen met beide mede-overheden:

- de provincie. Het omgevingsplan moet rekening houden met instructieregels in **omgevingsverordening** van de provincie.
- het waterschap. Het uitgangspunt is dat de regels gericht op lozingen en klimaatadaptief bouwen in het omgevingsplan en de **waterschapsverordening** onderling op elkaar zijn afgestemd. Dat wil zeggen dat ze inhoudelijk samenhangen, complementair zijn en niet tegenstrijdig, zodat het voor een initiatiefnemer duidelijk is welke voorwaarden gelden.

Gemeenten en het waterschap hebben beide belangrijke verantwoordelijkheden (Tabel 1), zeker ná het vervallen van een aantal rijksregels over lozingen. Zij moeten samen in regionaal verband invulling geven aan de beleidsvrijheid rondom hun watertaken: in samenspraak bepalen wat wel en niet geregeld wordt en hoe. Daarom moeten ze hun omgevingsplan en waterschapsverordening onderling afstemmen (artikel 2.2 Ow).

Dit geldt in ieder geval voor de regels over lozingen op de riolering en de bodem (gemeente) en op oppervlaktewater (waterschap). Dat vergt begrip voor elkaars belangen. Het waterschap zal vanuit zijn taak letten op de gevolgen van lozingen op de kwaliteit van (al dan niet kwetsbare) wateren en de afvoer- en bergingscapaciteit van het watersysteem. De gemeente heeft meer oog voor de doelmatige werking van de riolering, wateroverlast als gevolg van afstromend regenwater en de kwaliteit van afstromend regenwater naar de bodem en het oppervlaktewater. Gemeenten en het waterschap zullen samen (met de provincie en WML) moeten zoeken naar de beste maatschappelijke oplossing in een bepaald gebied.

Tabel 1: Verantwoordelijkheden voor waterbeheer in de gebouwde omgeving die vanuit het Rijk belegd zijn bij gemeente, provincie, waterschap en particulieren.

Aangepast van bron: Handreiking stedelijk waterbeheer onder de Omgevingswet

	Verantwoordelijkheden			
Onderdeel Waterbeheer	Gemeente	Provincie	Waterschap	Particulier
Algemeen	Specifiek toegewezen watersysteem- en waterketentaken. Plicht tot afstemmen met waterschap (art. 2.2 Ow)	Vertaling van het nationale waterbeleid naar regionale kaders (normen) en maatregelen. De gebiedsgerichte coördinatie van de uitoefening van taken en bevoegdheden door gemeenten en waterschappen.	Regionaal watersysteembeheer en waterstaatkundige zorg eigen beheergebied (art. 2.17 Ow + art. 1.1 Wsw). Plicht tot afstemmen met gemeente (art. 2.2 Ow)	Zorgplicht eigen perceel en bouwwerk
Afvalwater	Zorgplicht inzameling en transport stedelijk afvalwater (art. 2.16 Ow)		Zuiveren stedelijk afvalwater (art. 2.17 Ow)	Verplichte afvoervoorziening huishoudelijk afvalwater (Bbl)
Regenwater	Regenwatertaak (art. 2.16 Ow)		Geen specifieke taak, wel zorg voor afwatering (art. 1.1 Wsw), en voorkomen / beperken overstromingen en wateroverlast	Zorgplicht eigen perceel, Verplichte afvoervoorziening regenwater (Bbl)
Grondwater	Grondwatertaak (art. 2.16 Ow)	Beschermen grondwaterkwaliteit in grondwaterbeschermingsgebieden (art. 2.18 Ow).	Bevoegd gezag voor de meeste grondwateronttrekking en (en hieraan gekoppelde infiltraties)	Zorgplicht eigen perceel, en voldoen aan bepalingen voor kelders/kruipruimtes (Bbl)

2.5 Afstemmen met uitvoerende diensten

De gemeente zal de regels in het omgevingsplan ook afstemmen met de omgevingsdienst die uiteindelijk een groot deel van de VTH-taken gaan uitvoeren. De regels moeten in de praktijk uitvoerbaar zijn en voor lozingen op de riolering geldt dat de omgevingsdiensten het toezicht en handhaving uitvoeren.

2.6 Welke basis is er al voor de regels in het omgevingsplan?

Voor sommige aspecten van het stedelijk waterbeheer is vanuit het Rijk al iets geregeld.

Dit kan op twee manieren:

1) Rijksregels: Voor bepaalde activiteiten blijven onder de Omgevingswet op nationaal niveau regels bestaan. Deze activiteiten zijn aangewezen in het Besluit activiteiten leefomgeving (Bal).

2) Bruidsschat Omgevingswet: Voor andere activiteiten heeft het Rijk, met de invoering van de Omgevingswet, de bestaande regels overgedragen aan de gemeenten. Deze set regels wordt als 'bruidsschat omgevingsplan' overgedragen aan gemeenten.

Voor de activiteiten van (1) kan een gemeente dus geen of weinig eigen beleid voeren. De enige ruimte die de gemeente hier heeft is om **maatwerkregels op de Rijksregels** op te stellen. Tenminste, mits het Bal dit toelaat (het Bal benoemt expliciet of gemeentelijke maatwerkregels voor een activiteit wel of niet mogelijk zijn). Voor de tweede activiteiten (2) is het aan de gemeente zelf hoe zij op termijn willen omgaan met deze regels. Ze kunnen de **regels uit de bruidsschat overnemen, aanpassen of schrappen**.

Daarnaast zijn er regels die de gemeenten **aanvullend** kunnen opstellen, om de ambities uit hun omgevingsvisies te realiseren, bijvoorbeeld op het gebied van klimaatadaptatie, groen en biodiversiteit. In de Deltabeslissing Ruimtelijke Adaptatie (2014/2021) zijn ambities opgenomen om de fysieke leefomgeving in 2050 klimaatbestendig en waterrobuust in te richten. Eén van de ambities is het borgen van klimaatadaptatie in beleid en uitvoering bij gemeenten (en waterschappen). Het opnemen van eisen en regels in het omgevingsplan is een van de onderdelen van borging van klimaatadaptatie.



In het opstellen van het omgevingsplan zijn er dus drie gereedschappen: bruidsschatregels al dan niet aanpassen, maatwerkregels of maatwerkvoorschriften opstellen en aanvullende regels opstellen. Onderstaande tabel (Tabel 2) geeft voor diverse activiteiten die raken aan waterbeheer aan welk gereedschap van toepassing is.

Tabel 2: Gereedschappen voor het omgevingsplan en leeswijzer bouwsteen.

Basis	Gereedschap voor Omgevingsplan	Regels betreffende				Hoofdstuk
		Afvalwater	Regenwater	Grondwater	Overig	
Bruidsschat	Bruidsschatregels behouden, schrappen óf aanpassen	Aansluiten op riolering. Lozen van afvalwater uit: • Huishoudens • Horeca • Bedrijven • Evenementen • Zwembaden	Lozen van afstromend regenwater	Lozen van grondwater bij ontwatering en grondwatersaneringen	Brandblusvoorzieningen	H3
Rijksregels (Bal)	Maatwerkregels of -voorschriften bij Rijksregels opstellen	Lozen van afvalwater uit: • bodemenergiesystemen • agrarische bedrijven	<i>Geen</i>	<i>Geen</i>	<i>Geen</i>	H4
Geen	Aanvullende regels opstellen: gericht op klimaatadaptatie	<i>Optioneel</i>	Regenwater verwerken door particulieren	Eisen aan nieuwbouw. Beregeningsverbod.	Eisen aan nieuwbouw. Transformatiegebieden.	H5

Aan elk gereedschap wijden we in dit rapport een hoofdstuk: aanpassing bruidsschat in hoofdstuk 3, maatwerkvoorschriften in hoofdstuk 4 en aanvullende regels voor klimaatadaptatie in hoofdstuk 5. In elk van die hoofdstukken geven we aan voor welke activiteiten je met dat instrument regels kunt opstellen.

3. Bruidsschat Omgevingswet

De belangrijkste regels in de Bruidsschat Omgevingswet voor het onderdeel water- en rioleringbeheer van het omgevingsplan hebben betrekking op de volgende activiteiten: aansluiten op de riolering en lozingen van afvalwater, regenwater en grondwater op de riolering en/of in de bodem.

Voor stedelijk afvalwater is er een onderscheid tussen huishoudelijk afvalwater en bedrijfsafvalwater. Bedrijfsafvalwater is al het afvalwater dat geen huishoudelijk afvalwater, regenwater of grondwater is. De regels uit de bruidsschat verwijzen naar de best beschikbare technieken. Als er bekende problemen zijn met bedrijfstakken, bijvoorbeeld in het kader van vetafscheiders in de horeca, kan de gemeente de regels aanpassen of aanvullen.

In bijlage 1 is een overzichtstabel opgenomen met van de regels in de Bruidsschat Omgevingswet voor het onderdeel water en riolering. Hierbij is aangegeven voor welke regels bouwstenen zijn uitgewerkt en welke regels ongewijzigd kunnen worden overgenomen.

Het ministerie van VRO heeft een (ontwerp) programma overgedragen milieuregels Omgevingswet en een bijbehorend planMER opgesteld[2]. Het programma geeft de beleidsachtergrond en een inhoudelijke analyse van de overgedragen milieuregels en benoemt varianten voor het omzetten van deze overgedragen milieuregels naar (het nieuwe deel van) het omgevingsplan.

3.1 Aansluiten op de riolering

Met de komst van de Omgevingswet zijn de regels over het aansluiten op de riolering niet meer door het Rijk vastgelegd. Gemeenten kunnen nu zelf specifieke voorschriften opnemen in het omgevingsplan voor het aansluiten van leidingen voor de afvoer van afvalwater, regenwater en grondwater. In de Bruidsschat zijn de regels opgenomen uit het voormalige Bouwbesluit over het aansluiten op de riolering op de perceelsgrens.

De bouwsteen is een aanpassing van de bestaande regel in bruidsschat. Met de algemene regel kan de gemeente voorschrijven op welke locatie en op welke hoogte de leiding van een perceel kan aansluiten op de openbare riolering. Als het nodig is om voor een specifieke situatie af te wijken van de algemene regel, kan dat via een maatwerkvoorschrift. De regel is opgenomen in artikel x.1 in de bijlage.

[2] <https://iplo.nl/nieuws/2025/zienswijzen-indienen-ontwerpprogramma-plan-mer/>

3.2 Lozen huishoudelijk afvalwater

In de bruidsschat voor het omgevingsplan zijn regels opgenomen over het lozen van huishoudelijk afvalwater en over een zuiveringsvoorziening (bijvoorbeeld een IBA) bij het lozen op of in de bodem. De regel over het lozen van afvalwater bevat afstandscriteria voor het lozen op het riool buiten de gebouwde omgeving. Zodra er binnen een bepaalde afstand een vuilwaterriool aanwezig is dan moet daarop worden geloosd.

De afstandseisen voor aansluiten op de riolering worden in de praktijk niet altijd als praktisch ervaren, aangezien niet elke initiatiefnemer precies weet waar een vuilwaterriool gelegen is. Ook is de afstand niet het enige criteria voor het wel of niet lozen op de riolering. Ook de beschikbare capaciteit van de (druk)riolering kan hierbij een rol spelen.

Een andere manier om te regelen op welke wijze huishoudelijk afvalwater kan worden geloosd is met behulp van (online) werkingsgebieden. Met een klik in een online kaart van het DSO (zie §2.3) kunnen initiatiefnemers zien welke regels gelden voor een bepaald gebied. Deze werkingsgebieden kunnen aangeven of er wel of geen aansluitplicht op de riolering geldt. In deze bouwstenen is een voorbeeld opgenomen van een regel waarin het gerioleerd gebied als werkingsgebied geldt. Het gerioleerd gebied omvat de gebouwde omgeving, inclusief de locaties in het buitengebied waarvan de gemeente vindt dat aangesloten moet worden op het vuilwaterriool.

De bouwsteen is een aanpassing van de bestaande regel in de bruidsschat (zie [artikel x.2](#) in de bijlage).

Als lozen op de riolering niet mogelijk is (buiten het gerioleerde gebied) mag het afvalwater, na voorzuivering via een lokale voorziening, geloosd worden in de bodem of in het oppervlaktewater. De gemeente is bevoegd gezag voor lozingen in de bodem of op de riolering. De gemeente is geen bevoegd gezag voor de lozing van het afvalwater op het oppervlaktewater. Dit valt onder de bevoegdheid van het waterschap. De waterschappen hebben via de bruidsschat een gelijkwaardige regel in de waterschapsverordening staan voor lozingen van huishoudelijk afvalwater op oppervlaktewater. Deze regels zijn op dit moment op elkaar afgestemd. Zodra de gemeente deze regel gaat aanpassen, is afstemming met het waterschap extra belangrijk. Zodat de regels goed met elkaar samenhangen en om tegenstrijdige regelgeving te voorkomen.

Als afvalwater lokaal wordt gezuiverd, kunnen gemeenten en het waterschap specifieke lozingsvoorschriften eisen. Ook bestaat de mogelijkheid om in de vorm van zogenaamde middelvoorschriften specifieke voorzieningen voor de behandeling van het afvalwater voor te schrijven.

Op het moment dat de gemeente en het waterschap gezamenlijk constateren dat lozingen van (gezuiverd) afvalwater op de riolering, op of in de bodem en het oppervlaktewater niet gewenst is, dan is het afvoeren per as naar de rioolwaterzuivering het enige realistische alternatief.

Ook het afvalwater van lozingsplaatsen voor het afvalwater uit de toiletten van campers wordt gezien als huishoudelijk afvalwater. De capaciteit van de drukriolering is niet altijd voldoende om dit afvalwater te verwerken. De gemeente kan in gebieden waar het afvalwater van camperplaatsen een probleem vormt, de regels in het omgevingsplan aanpassen.[3]

3.3 Lozen van afvalwater bij evenementen

Het afvalwater dat vrijkomt bij evenementen kan meestal worden geloosd op het vuilwaterriool. Dit is afhankelijk van de capaciteit in het riool en de rwzi en van de samenstelling van het afvalwater. Het kan voorkomen dat bij evenementen de samenstelling van het afvalwater afwijkt van huishoudelijk afvalwater en specifieke stoffen bevat die niet door een rwzi te verwijderen zijn en milieuschade veroorzaken (o.a. medicijnen en drugs). Afhankelijk van de omstandigheden kan worden gekozen voor een plaatselijke zuiveringsinstallatie. Het is van belang dat het lozen van afvalwater bij evenementen altijd in overleg met het waterschap plaatsvindt.

Op locaties waar regelmatig evenementen plaatsvinden, wijst de gemeente lozingspunten aan. Bij een afwijkende samenstelling van het afvalwater nemen gemeenten in de evenementenvergunning specifieke voorschriften op voor lozingen van afvalwater.

[3] Voor meer informatie zie: <https://iplo.nl/thema/water/afvalwater-activiteiten/biologisch-afbreekbaar-afvalwater/chemisch-toilet-legen/>.



3.4 Lozen van zwembadwater

Het lozen van afvalwater dat vrijkomt bij het reinigen van particuliere zwembaden kan in de praktijk problemen opleveren in de riolering en de rioolwaterzuivering. Afhankelijk van de grootte en duur van de lozing en het formaat van de rwzi kunnen desinfectiemiddelen de bacteriologische zuivering aantasten. Hierdoor treedt milieuschade op en wordt de doelmatige werking van de rwzi geschaad.

Voor de inwerkingtreding van de Omgevingswet bestonden er Rijksregels over het lozen van zwembadwater (artikel 12 van het Besluit lozing afvalwater huishoudens). Hierin stond dat afvalwater afkomstig uit een zwembad waaraan desinfectiemiddelen of andere chemicaliën zijn toegevoegd, indien mogelijk, in een openbaar vuilwaterriool wordt geloosd. In de bruidsschat voor het omgevingsplan komt dit artikel niet terug. Het lozen van zwembadwater valt onder de specifieke zorgplicht uit de bruidsschat.

Gemeenten kunnen desgewenst algemene regels opnemen in het omgevingsplan. Het opnemen van een informatieplicht is ook een mogelijkheid. Het is van belang dat de gemeente overlegt met het waterschap over specifieke lozingen van zwembadwater en eventuele lozingsvoorwaarden.



3.5 Lozen van bedrijfsmatig afvalwater

Bedrijfsmatig afvalwater is al het afvalwater dat geen huishoudelijk afvalwater, regenwater of grondwater is. Een lozing van bedrijfsmatig afvalwater kan vanwege de samenstelling en/ of de omvang een negatieve invloed hebben op het functioneren van de riolering, de rioolwaterzuivering (rwzi) en uiteindelijk de waterkwaliteit. De gemeente kan in het omgevingsplan lozingsvoorwaarden opnemen over lozingsroutes, de samenstelling (o.a. grenswaarden) en de omvang van het bedrijfsmatig afvalwater (o.a. debiet en/ of venstertijden). Dat kan in de vorm van een algemene regel voor specifieke type lozingen of een maatwerkvoorschrift voor individuele situaties. Voorbeelden van voorwaarden over de samenstelling zijn o.a.: zuurgraad, temperatuur, onopgeloste bestanddelen (o.a. slib/ zand), concentraties specifieke stoffen (o.a. ijzer, bestrijdingsmiddelen, chloride, sulfaat, calcium, olie, vluchtige stoffen/ BTEX).

Bij lozingen van niet-huishoudelijk afvalwater op de riolering is het van groot belang dat de gemeente overlegt met het waterschap. De samenstelling en omvang van de lozing kan de doelmatige werking van de rioolwaterzuiveringen (rwzi's) belemmeren. Omdat rwzi's niet specifiek bedacht en ontworpen zijn op het behandelen van niet-huishoudelijk afvalwater is het mogelijk dat de stoffen die aanwezig zijn in de lozing ongehinderd door de rwzi heen gaan en milieuschade veroorzaken. Bij een vergunningaanvraag voor het lozen van bedrijfsmatig afvalwater moet altijd worden afgestemd met het waterschap.

Waterschap Limburg werkt in 2025 aan beleid over de acceptabele kwaliteit en kwantiteit van lozingen van niet-huishoudelijk afvalwater.

De drukriolering in het buitengebied is aangelegd voor de inzameling en het transport van huishoudelijk afvalwater. Drukriolering heeft niet altijd voldoende capaciteit voor het verwerken van grote hoeveelheden (bedrijfsmatig) afvalwater. Ook in specifieke bemalingsgebieden in de bebouwde kom, kan de capaciteit een beperking zijn voor nieuwe initiatieven waar veel bedrijfsmatig afvalwater bij vrijkomt, zoals bijvoorbeeld een wasstraat.

De gemeente kan met algemene regels en maatwerkregels (zie hoofdstuk 4) in het omgevingsplan maximale debieten en venstertijden voor het lozen van afvalwater opnemen. Hierdoor wordt geregeld wanneer welke hoeveelheid afvalwater geloosd mag worden op de (druk)riolering, zodat deze niet overbelast raakt.

In bijlage 2 is bij het onderdeel maatwerk bij Rijksregels een voorbeeld van een maatwerkregel opgenomen voor een specifieke situatie. Deze is ook toepasbaar op bedrijfsmatige lozingen die niet in Rijksregels zijn opgenomen (zie [artikel x.8](#) in de bijlage).

3.6 Lozen van afvalwater vanuit horeca

In de bruidsschat van het omgevingsplan zijn ook regels opgenomen over het lozen van afvalwater bij niet-industriële voedselbereiding, zoals bijvoorbeeld de horeca. Op basis van de bestaande algemene regel kan afvalwater vanuit de horeca worden geloosd in een vuilwaterriool en als dit niet kan in de bodem. Een voorwaarde is wel dat hierbij een vetafscheider en een slibvangput wordt gebruikt.

De bouwsteen is een aanscherping van de bestaande regel in de bruidsschat (zie [artikel x.4](#) in de bijlage).

3.7 Lozen van afstromend regenwater

De bruidsschat van het omgevingsplan bevat regels over het lozen van afstromend regenwater. De regels zijn een vertaling van de voorkeursvolgorde voor afvloeiend regenwater uit de voormalige Wet milieubeheer. Afstromend regenwater is relatief 'schoon' en lozen op een vuilwaterriool mag alleen als lozen in de bodem of het schoonwaterriool geen realistische opties zijn. In nieuwbouwsituaties zal regenwater geloosd worden in de bodem of in een schoonwaterriool. Bestaande lozingen van regenwater afkomstig van woningen blijven toegestaan.

De bouwsteen is een aanscherping van de bestaande regel in de bruidsschat, waarbij de uitzondering van de categorie huishoudens is geschrapt. De regel is opgenomen in [artikel x.5](#) in de bijlage.

De gemeente kan ook specifieke voorwaarden stellen aan de verwerking van regenwater op het eigen terrein, bijvoorbeeld ten aanzien van infiltreren, vertraagd afvoeren en waterberging. Hetzelfde geldt voor het lozen van regen op drukriolering in het buitengebied. In het onderdeel klimaatadaptatie (hoofdstuk 5) zijn hier voorbeelden voor opgenomen.



3.8 Lozen van grondwater bij ontwatering

De bruidsschat van het omgevingsplan bevat eveneens regels voor het lozen van grondwater bij ontwatering. Ook hier gaat het om een vertaling van de voorkeursvolgorde voor afvalwater uit de voormalige Wet milieubeheer. In de bestaande algemene regel is opgenomen dat kan worden geloosd op of in de bodem of in de openbare riolering. Voor de lozing gelden emissiegrenswaarden. De gemeente kan ervoor kiezen om deze eisen gebiedsgericht in te vullen, bijvoorbeeld op basis van de capaciteit van bemalingsgebieden. Het is belangrijk dat deze aanpassingen goed worden afgestemd met het waterschap. Waterschappen stellen bijvoorbeeld vaak regels over retourbemalingen bij grondwateronttrekkingen.

De bouwsteen is een aanscherping van de bestaande regel in de bruidsschat (zie artikel x.6 en x.7 in de bijlage).

3.9 Brandblusvoorzieningen

In de gebouwde omgeving kunnen lozingen vanuit bluswatervoorzieningen plaatsvinden. De bruidsschat omgevingsplan bevat regels over de aanleg en het onderhoud van bluswatervoorzieningen (artikel 22.3.8.1). Daarnaast zijn er in de bruidsschat regels opgenomen over het lozen bij calamiteitenoefeningen (artikel 22.3.8.9). Bij calamiteitenoefeningen, zoals een brandoefening, kan afvalwater vrijkomen. De lozing van dit afvalwater en de eventueel aanwezige chemicaliën uit de blusmiddelen (bijvoorbeeld PFAS) kan een negatieve invloed hebben op het functioneren van de riolering en de rwzi. Dat hangt samen met de gekozen blusmiddelen, de grootte en duur van de lozing en het formaat van de rwzi.

Op basis van de regels in de bruidsschat kan bluswater bij de aanleg en onderhoud van voorzieningen of bij calamiteitenoefeningen worden geloosd in de bodem of een rioolstelsel. Vier weken voor het begin van deze activiteit moet de gemeente geïnformeerd worden. De gemeente kan deze regels aanpassen als dit type lozingen een probleem vormen, bijvoorbeeld in de vorm van aanvullende voorwaarden in een maatwerkvoorschrift (voor individuele lozing) of een aanpassing van de algemene regel. Bij het lozen van afvalwater van brandblusvoorzieningen en calamiteitenoefeningen overlegt de gemeente met het waterschap.

4. Maatwerk bij Rijksregels

Lozingen die samenhangen met milieubelastende activiteiten zijn geregeld in het Bal. Een lozing van bedrijfsmatig afvalwater kan vanwege de samenstelling en/ of de omvang een negatieve invloed hebben op het functioneren van de riolering, de rioolwaterzuivering (rwzi) en uiteindelijk de waterkwaliteit (zie paragraaf 3.5).

Bij verschillende typen lozingen op de riolering en/of in de bodem kan een gemeente algemene regels opnemen in het omgevingsplan of specifieke voorwaarden stellen in de vorm van een maatwerkvoorschrift. Afstemming en overleg met het waterschap is hierbij belangrijk.

4.1 Lozen van spoelwater bij bodemenergiesystemen

Bodemenergiesystemen komen vanwege de energietransitie steeds vaker voor. Er zijn twee soorten bodemenergiesystemen: de open en de gesloten systemen. Beide systemen zijn aangewezen als milieubelastende activiteit in het Besluit activiteiten leefomgeving. Lozingen die plaatsvinden vanuit bodemenergiesystemen in de bodem of de riolering vallen onder deze milieubelastende activiteit.

Open bodemenergiesystemen

Bij een open bodemenergiesysteem wordt grondwater onttrokken dat wordt gebruikt voor de verwarming of verkoeling van gebouwen. Na gebruik wordt dit grondwater terug in de bodem gebracht. Als er water geloosd wordt bij een open bodemenergiesysteem, dan gaat het om het boorwater dat vrijkomt bij de aanleg van het systeem zelf en om spoelwater als het bodemenergiesysteem gereinigd wordt. De provincie is het bevoegd gezag voor de aanleg, het gebruik en de eventuele lozingen in de bodem of het riool van(uit) een open bodemenergiesysteem. Het lozen in de bodem en het riool is niet expliciet geregeld in het Bal en valt daarmee onder de specifieke zorgplicht van het Bal.

De provincie kan in de omgevingsvergunning voor de milieubelastende activiteit voorschriften opnemen over de lozing in de bodem of het riool, maar de gemeente kan ook maatwerkregels voor deze lozing opnemen in het omgevingsplan. Gemeenten kunnen hier bijvoorbeeld voor kiezen als zij veel last ondervinden van lozingen uit open bodemenergiesystemen. Als de gemeente hiervoor kiest, is de gemeente zelf bevoegd voor toezicht en handhaving op de maatwerkregels in het omgevingsplan. Voor de lozing vanuit een open bodemenergiesysteem op het oppervlaktewater geldt een vergunningplicht: de vergunning voor lozing op een oppervlaktewaterlichaam met het waterschap als bevoegd gezag.

Gesloten bodemenergiesystemen

Een gesloten bodemenergiesysteem heeft een gesloten circuit van leidingen. Er vindt geen direct contact met het grondwater plaats. Bij gesloten bodemenergiesystemen kan er ook spoelwater vrijkomen wanneer het systeem geïnstalleerd wordt. Bij het onderhoud van het systeem is er geen sprake van een lozing van afvalwater. Het lozen van spoelwater bij de aanleg van een gesloten bodemenergiesysteem is vastgelegd in het Bal. Er kan worden geloosd in een vuilwaterriool of in de bodem. Een lozing van spoelwater op de riolering kan vanwege de samenstelling en/ of de omvang een negatieve invloed hebben op het functioneren van de riolering (o.a. omvang en onopgeloste bestandsdelen).

Een gemeente kan in het water- en rioleringsprogramma een voorkeurslozingsroute opnemen voor het verwerken van spoelwater bij gesloten bodemenergiesystemen, bijvoorbeeld eerst op eigen terrein en pas daarna naar de openbare ruimte (op de riolering of in de bodem). Ook kunnen gemeenten een maatwerkvoorschrift stellen voor een specifiek geval, waarin een andere lozingsroute wordt toegestaan en/of specifieke lozingsvoorwaarden zijn opgenomen.

4.2 Lozen van afvalwater bij agrarische bedrijven

Het Bal bevat voorgeschreven lozingsroutes voor verschillende agrarische lozingen. De gemeente kan met aanvullende maatwerkregels in het omgevingsplan hiervan afwijken. De drukriolering in het buitengebied heeft niet altijd voldoende capaciteit voor het verwerken van grote hoeveelheden afvalwater. Daarom kan het zinvol zijn om voorwaarden te stellen, zoals maximale debieten en venstertijden, voor het te lozen afvalwater. Hierdoor wordt geregeld wanneer welke hoeveelheid afvalwater geloosd mag worden op de drukriolering, zodat deze niet overbelast raakt.

De bouwsteen bevat een voorbeeld van een maatwerkregel voor een specifieke situatie met een maximaal debiet en venstertijden. De regel is te vinden in [artikel x.9](#) in de bijlage.



5. Klimaatadaptief bouwen en ontwikkelen

Door klimaatverandering nemen hittestress, droogte, wateroverlast en de kans op overstromingen toe. Dat levert risico's op voor onze gezondheid, veiligheid en economie. Daarnaast staan de kwaliteit van de natuur en de biodiversiteit onder druk. Ook in de gebouwde omgeving.

De uitdaging is om veranderingen in de fysieke leefomgeving (o.a. onderhoudscycli en ruimtelijke ontwikkelingen) te benutten voor het klimaatadaptief en natuurinclusief inrichten van de leefomgeving.

Klimaatadaptatie vormt bij uitstek een vraagstuk dat de overheid niet alleen kan oplossen. Het is een gezamenlijke opgave van de overheid en de samenleving (bewoners, bedrijven en maatschappelijke organisaties). Bij klimaatadaptief bouwen en inrichten kan een gemeente in meer of mindere mate kaderstellend zijn. Marktpartijen, zoals ontwerpers, projectontwikkelaars en bouwers, leveren binnen deze kaders een optimaal resultaat t.a.v. klimaatbestendigheid.

De mate waarin de overheid kaders stelt en welke instrumenten zij daarvoor inzet, is afhankelijk van de situatie, het type gebiedsontwikkeling (grondposities, openbare ruimte of private gebouwen/ percelen) en de sturingsfilosofie van de betreffende overheid. Hoe concreter de overheid als opdrachtgever kaders stelt, hoe sterker de doorwerking naar het ontwerp.

Gemeenten kunnen het beleid voor klimaatadaptatie uitwerken in een programma. Hierin zijn doelen, richtinggevende keuzes en afwegingskaders opgenomen en maatregelen die de gemeente zelf of samen met andere overheden of maatschappelijke organisaties neemt. Het programma vormt de beleidsmatige onderbouwing en basis voor regels in het omgevingsplan.

De Provincie Limburg werkt samen met het Waterschap Limburg aan de (klimaat)onderlegger water en bodem voor ruimtelijke ontwikkelingen. De onderlegger bevat een beschrijving van het bodem- en watersysteem en de kwetsbaarheden voor wateroverlast, waterbeschikbaarheid, waterkwaliteit en hitte. De onderlegger functioneert als signaleringskaart en werkt een handelingsperspectief uit.

De onderlegger bevat geen beleidskeuzes, maar betreft een advies aan gemeenten en ontwikkelaars bij ruimtelijke ontwikkelingen.

De GGD Limburg Noord heeft een bouwsteen gezondheid uitgewerkt voor gemeenten. De bouwsteen is een handreiking voor alle gemeenten in de regio Limburg-Noord met als doel informatie en inspiratie te geven om het thema gezondheid een plek te geven in de door de gemeenten op te stellen omgevingsvisies, omgevingsplannen en gezondheidsbeleid. Het thema hitte raakt direct aan het thema gezondheid. Met name als het gaat om kwetsbare groepen, zoals kinderen en (alleenstaande) ouderen. Dat geldt (in mindere mate) ook voor de thema's wateroverlast en droogte.

Het omgevingsplan biedt mogelijkheden om regels te stellen voor klimaatadaptief bouwen en ontwikkelen. Wij adviseren om het omgevingsplan hiervoor te benutten. De regels en eisen die gemeenten in het omgevingsplan formuleren, zijn bij voorkeur zoveel mogelijk geharmoniseerd.

5.1 Afkoppelen en verwerken van regenwater

De openbare riolering heeft niet altijd voldoende capaciteit om het water in periodes van hevige regenval te verwerken. Dit kan leiden tot wateroverlast met als gevolg schade aan gebouwen en infrastructuur. In langere periodes van droogte is er juist behoefte aan extra water.

In Limburg werken gemeenten en het waterschap met het Stroomschema verantwoord omgaan met hemelwater met als doel om regenwater zoveel mogelijk te verwerken daar waar het valt en niet langer af te voeren via de riolering naar de rioolwaterzuivering. Per gebied kan de behoefte voor het verwerken van regenwater verschillen. In sommige gebieden is gebruik en infiltratie van regenwater in de bodem belangrijk en in andere gebieden kan het nodig zijn om regenwater langer op het eigen perceel vast te houden en vervolgens vertraagd af te voeren.

De bouwsteen bevat een voorbeeldregel over afkoppelen van regenwateraansluitingen, uit de voorbeelden bij het stroomschema verantwoord omgaan met hemelwater. En ook een voorbeeldregel over het verwerken van regenwater op particulier terrein. Het afkoppelen, bergen en infiltreren van water krijgt op deze manier een verplichtend karakter, waarbij werkingsgebieden worden aangewezen waar een regenwaterberging moet worden aangelegd en in stand gehouden. De regels zijn opgenomen in artikel x.10 en x.11 in de bijlage.

Deze voorbeeldregel richt zich specifiek op nieuwbouw, maar de gemeente kan de regel ook laten gelden voor alle percelen in een specifiek werkingsgebied.

5.2 Schaduwwerking en vegetatietypen

Groenvoorzieningen in de openbare ruimte en op particuliere percelen kunnen bijdragen aan het tegengaan van hittestress, droogte, wateroverlast en biodiversiteit. Ook kunnen groen-blauwe structuren in de gebouwde omgeving wandelen en fietsen stimuleren en een positieve bijdrage leveren aan de mentale beleving. Daarmee leveren groenvoorzieningen en groen-blauwe structuren in de gebouwde omgeving een bijdrage aan welzijn en gezondheid (preventie).

Vergroening in de gebouwde omgeving krijgt een extra impuls door de zogenaamde EU Natuurherstelverordening uit 2024 en het daaruit volgende Nederlandse natuurherstelplan (in ontwikkeling).

Als de gemeente wil zorgen voor meer groenvoorzieningen bij ruimtelijke ontwikkelingen dan kan de gemeente in het omgevingsplan bij de inrichting van gebieden eisen stellen aan de schaduwwerking en het type vegetatie. De bouwsteen bevat voorbeeldregels uitgewerkt voor groenvoorzieningen met het oog op het beperken van hittestress, droogte en wateroverlast. De regels zijn te vinden in [artikel x.12](#) in de bijlage.

5.3 Hitteprogramma

Op nationaal niveau is er sinds 2007 een Nationaal Hitteplan voor heel Nederland. Dit hitteplan wordt door het RIVM in samenspraak met het KNMI geactiveerd tijdens een periode van extreme hitte. Belangrijke criteria daarbij zijn de kans op aanhoudend warm weer, temperaturen boven de 27 graden, hoge nachttemperaturen en de mate van luchtvochtigheid. Het hitteplan houdt een waarschuwing in voor hitte en de negatieve gezondheidseffecten die dat met zich mee kan brengen. In het hitteplan wordt advies gegeven hoe om te gaan met de hitte en om vooral ook extra op elkaar te letten. Verschillende groepen in de samenleving lopen extra risico, zoals ouderen, baby's, chronisch zieken, mensen met overgewicht, mensen in verzorgingshuizen en mensen in een sociaal isolement.

Lokale hitteplannen of hitteprogramma's zijn een nadere uitwerking van het Nationaal Hitteplan en kunnen specifiekere worden gericht op de lokale situatie. Het hoeft daarbij niet te gaan om ingewikkelde en dure maatregelen, lokale hitteplannen dienen vooral om de organisatie van het netwerk van lokale maatschappelijke organisaties te faciliteren. Hier ligt een taak voor gemeenten.

De Omgevingswet biedt de mogelijkheid voor de gemeenteraad om het college van B&W te verplichten om een hitteprogramma te maken. In de handreiking 'Decentrale regelgeving klimaatadaptief en natuurinclusief bouwen, inrichten en beheren' is een voorbeeldregel opgenomen voor het verplichte opstellen van een hitteprogramma.

5.4 Beregenen met drinkwater

De Omgevingswet biedt de mogelijkheid om in het omgevingsplan onderwerpen aan te wijzen waarvoor het college van B&W bij besluit kunnen bepalen dat zich een bijzondere omstandigheid in de fysieke leefomgeving voordoet. In dat besluit wordt dan bepaald welke regels vanwege de bijzondere omstandigheid op een bepaalde locatie of voor een bepaalde periode gelden. Langdurige of extreme droogte en een (dreigend) tekort aan drinkwater kan worden aangemerkt als zo'n bijzondere omstandigheid. In tijden van droogte regelt het waterschap dat er geen grondwater mag worden opgepompt voor beregening. Particulieren gebruiken dan echter vaak het drinkwater uit de kraan om te beregenen.

De gemeente kan in het omgevingsplan dus een verbod instellen om de tuin te besproeien met drinkwater (beregennen). Het gaat in dit geval om een (dreigende) calamiteit. Het verbod gaat in de praktijk gepaard met een voorlichtingscampagne. Praktisch gezien is het verbod moeilijk handhaafbaar. Wel kan de aankondiging van een (aankomend) verbod een stimulerende werking hebben op het beperken van het drinkwatergebruik.

In de handreiking 'Decentrale regelgeving klimaatadaptief en natuurinclusief bouwen, inrichten en beheren' is een voorbeeldregel opgenomen voor een verbod voor beregenen met drinkwater.

5.5 Eisen aan nieuwbouwlocaties

Om klimaatadaptief en natuurinclusief bouwen en inrichten te bevorderen en daarmee in te spelen op een toenemende kans op wateroverlast, droogte, hitte, overstromingen en een afname van de leefbaarheid, kunnen gemeenten met regels in het omgevingsplan actief sturen op het klimaatadaptief bouwen en inrichten. Zowel op het niveau van een individueel perceel als een plangebied voor woningbouw.

Bij het uitwerken van eisen voor klimaatadaptief en natuurinclusief bouwen en inrichten zijn locatie specifieke omstandigheden van groot belang (o.a. bodemopbouw, helling, infiltratiecapaciteit, aanwezigheid oppervlaktewater).

Het is daarom belangrijk dat er in de voorbereiding en het ontwerp van ruimtelijke plannen gedegen vooronderzoek plaatsvindt, gericht op de vragen wat op een locatie mogelijk is en wat een passende invulling van prestatie-eisen is.

Bij het formuleren van prestatie-eisen voor klimaatadaptief en natuurinclusief bouwen en inrichten kan de gemeente onderscheid maken tussen zogenaamde doelvoorschriften (voorgeschreven prestaties) en middelvoorschriften (voorgeschreven maatregelen). Idealiter richten de regels/ eisen in het omgevingsplan zich op doelvoorschriften en prestaties. Hiermee laat de gemeente ruimte voor creativiteit door de markt om hier invulling aan te geven en kunnen marktpartijen zich onderscheiden. Wel is het van belang dat de prestatie-eisen concreet en meetbaar zijn, zodat ze ook echt toepasbaar zijn in de praktijk. Met alleen middelvoorschriften bestaat het risico dat het een 'afvinklijstje' wordt van maatregelen en er niet meer gebeurt dan is voorgeschreven. Bovendien kan het dan voorkomen dat de betreffende maatregel niet effectief is, aangezien de effectiviteit van specifieke maatregelen sterk afhankelijk is van de lokale situatie.

Een voor de hand liggende strategie van sturing door de gemeente met ruimte voor creativiteit van de markt is het toepassen van de combinatie van publiekrechtelijke en privaatrechtelijke instrumenten. Het gaat dan om een combinatie van en goede balans in:

1. Voorschrijven minimale prestaties via publiek- en privaatrechtelijke instrumenten:
 - Publiekrechtelijk via het omgevingsplan;
 - Privaatrechtelijk via exploitatieregels of -overeenkomst, programma van eisen en een kavelpaspoort (bij gronduitgifte);
2. Het waarderen van extra prestaties bij aanbestedingen of tenders van gebiedsontwikkeling (BKPV-criteria):
 - Privaatrechtelijk: aanbestedingsmethodiek.

In de praktijk werken gemeenten en projectontwikkelaars ook met gezamenlijke ontwikkelambities. De afspraken die hierin worden gemaakt kunnen doorwerken in bovenstaande publiek- en privaatrechtelijke instrumenten.

Als bouwsteen is in de bijlage een voorbeeldregel opgenomen voor het voorschrijven van een minimaal vloerpeil. Voor de thema's overstromingen en wateroverlast is dit een basisvoorschrift die bij elk nieuwbouwproject een rol speelt. De regel is opgenomen in artikel x.13 in de bijlage.

In de handreiking 'Decentrale regelgeving klimaatadaptief en natuurinclusief bouwen, inrichten en beheren' zijn voorbeeldregels uitgewerkt voor de thema's hitte, droogte, gevolgbependingen van overstromingen, wateroverlast en biodiversiteit/natuurinclusiviteit. Hieronder volgt een overzicht van de voorbeeldregels in de handreiking per thema (Tabel 3). Hierbij is aangegeven wat de voorbeeldregel beoogt.

Tabel 3: Overzicht van onderwerpen waar de handreiking 'Decentrale regelgeving klimaatadaptief en natuurinclusief bouwen, inrichten en beheren'[4] voorbeeldregels voor aanreikt

Overstromingen

- Schuillocaties bij overstromingen

Droogte en wateroverlast

- Eisen aan bodemkwaliteit
- Grondkwaliteit
- Maximum aan verharding
- Maximaal tuinpeil
- Omgevingswaarden wateroverlast
- Verplichting waterberging
- Vrijhouden stroombanen en laagtes
- Verbod beregening met drinkwater

Hitte

- Aanplanten bomen
- Beperking weerkaatsing zonlicht
- Schaduw aan gebouwen

Groen/ biodiversiteit

- Aaneengesloten natuurnetwerk Kappen van houtopstanden
- Ecologisch inrichten en beheren van tuinen
- Groen(blauw) bedrijventerrein
- Groen(blauw) schoolplein
- Groene gevel en erfafscheiding
- Informatieplicht soortenmanagement
- Natuurvriendelijke verlichting
- Puntensysteem klimaatadaptief en natuurinclusief (ver)bouwen
- Voertuigen in openbaar groen

[4] <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2022/12/22/handreiking-decentrale-regelgeving-klimaatadaptief-en-natuurinclusief-bouwen-inrichten-en-beheren>

5.6 Eisen aan transformatiegebieden en herinrichtingsprojecten

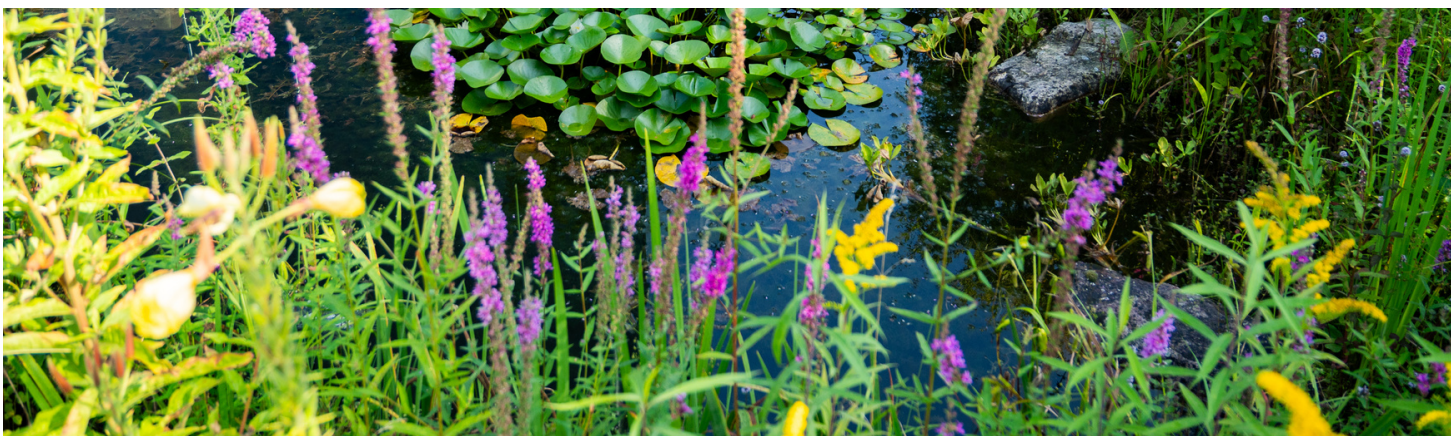
Het omgevingsplan kan regels bevatten waarin eisen zijn opgenomen voor transformatiegebieden. In het advies over borging bij het Limburgse stroomschema verantwoord omgaan met hemelwater is een voorbeeldregel opgenomen met een vergunningplicht in het omgevingsplan voor herinrichtingsprojecten. De gemeente verleent de omgevingsvergunning alleen als het herinrichtingsproject klimaatrobuust wordt ingericht. Hierbij maakt de gemeente gebruik van een specifieke beleidsregel water en klimaat. Bij de vergunningaanvraag moet de initiatiefnemer van het project direct aangeven op welke wijze zij van plan zijn om het afvloeiend regenwater te gaan verwerken. Deze voorbeeldregels met bijbehorende beleidsregel zorgen ervoor dat nieuwe herinrichtingsprojecten alleen mogelijk zijn als zij een wezenlijke bijdrage leveren aan de klimaatbestendigheid van de gemeente en het verbeteren van de waterkwaliteit.

De bouwsteen bevat een voorbeeldregel met vergunningplicht. De regel is te vinden in artikel x.14 in de bijlage.

Het borgen van klimaatadaptieve inrichting van herinrichtingsgebieden kan voor een deel ook plaatsvinden via de technische inrichtingseisen die de gemeente hanteert bij de toetsing van het ontwerp en de daaruit volgende afspraken met de initiatiefnemer.

Toepassing bloeihoog transformatiegebied

De ambities rondom het vergroenen van het gebied kan de gemeente vastleggen in een programma. Bijvoorbeeld een programma groen en biodiversiteit of klimaatadaptatie. In dit programma wordt in het kader van de biodiversiteit bijvoorbeeld vastgelegd wat de eisen van de gemeente zijn t.a.v. groen en biodiversiteit.



De eisen voor het transformeren van gebieden worden door de gemeente opgenomen als beoordelingsregel voor de omgevingsvergunning die nodig is voor het transformeren of herinrichten van het gebied. Om de biodiversiteit te stimuleren kan de gemeente in de beoordelingsregels voor de vergunningplicht voor het transformeren van een gebied opnemen dat een bepaald percentage van het in te richten gebied wordt ingezaaid in lijn met een zogenaamde bloeiboog uit een gemeentelijk programma. Het gebied wordt dan ingezaaid met specifieke bloemenmengsels die goed zijn voor de biodiversiteit op moment van realisatie. De eisen voor het realiseren van een bloeiboog uit het programma worden vertaald in concrete normen die de gemeente opneemt in een tabel in de bijlage van het omgevingsplan. In de beoordelingsregel verwijst de gemeente naar deze tabel. De gemeente borgt vervolgens zelf in het programma dat de openbare ruimte na de realisatiefase wordt ingezaaid in overeenstemming met de bloeiboog.

Als bouwsteen is een voorbeeldregel opgenomen voor het toepassen van een bloeiboog bij het transformeren van een bedrijventerrein naar een woongebied. De regel is opgenomen in artikel x.15 t/m x.19.

Bij het maken van keuzes over specifieke bloemenmengsels is het belangrijk om ook het aspect gezondheid mee te wegen. Een bloemenmengsel kan gunstig zijn voor de biodiversiteit, maar tegelijkertijd zorgen voor pollen en een negatief effect hebben op mensen met allergieën (o.a. hooikoorts).

Het borgen van eisen voor groen en biodiversiteit kan voor een deel ook plaatsvinden via de technische inrichtingseisen die de gemeente hanteert bij de toetsing van het ontwerp en de daaruit volgende afspraken met de initiatiefnemer.

5.7 Grondgebruik

De wijze waarop gronden worden gebruikt kan van invloed zijn op de (grond)waterkwaliteit. Gemeenten zorgen met regels in het omgevingsplan voor een evenwichtige toedeling van functies aan locaties. Daarnaast kan de gemeente in het omgevingsplan maatwerkregels opnemen om te sturen op landgebruik vanuit een milieuoogpunt.

Als bouwsteen is een voorbeeldregel opgenomen over grondgebruik in relatie tot de Kaderrichtlijn Water. Deze is gebaseerd op een factsheet die is ontwikkeld voor het ministerie van I&W (december 2023). De regel is opgenomen in artikel x.20 en x.21 in de bijlage.

Bijlage 1. Voorbeeldregels: aanpassen bruidsschat

Regels voor aansluiten op de riolering (zie § 3.1)

Het Besluit bouwwerken leefomgeving bevat nog steeds de landelijke regels met de technische constructie eisen van bouwwerken met daarbij een verwijzing naar NEN-normen voor bijvoorbeeld de afvoer van regenwater, zoals NEN 3215. De regels over het aansluiten van de perceelleidingen van afvalwater op de openbare riolering uit het voormalige Bouwbesluit 2012 staan in de bruidsschat. In het vroegere Bouwbesluit 2012 werkten gemeenten vaak met aansluitvoorschriften die standaard geformuleerd waren. Deze aansluitvoorschriften kunnen als algemene regel worden vormgegeven in het omgevingsplan. Hierdoor hoeft er niet voor elk specifiek geval een maatwerkvoorschrift worden opgesteld, dit scheelt tijd en biedt aannemers meer duidelijkheid. Artikel x.1 is een bewerking van artikel 22.12, vierde lid, van de bruidsschat omgevingsplan. Bij onderstaande regel is het nog steeds mogelijk om voor specifieke gevallen te werken met een maatwerkvoorschrift. Daarnaast kan de gemeente de algemene regel altijd aanvullen met een informatieplicht. Om foutaansluitingen te voorkomen kan er in de algemene regel ook voorgeschreven worden dat bepaalde kleuren per soort aansluitleiding gebruikt worden, bijvoorbeeld verschillende kleuren leidingen voor huishoudelijk afvalwater en regenwater. Dit is niet in de voorbeeldregels uitgewerkt omdat regionaal de voorkeur wordt gegeven om deze eisen te verwerken in de technische inrichtingseisen van de gemeente.

Artikel x.1 Ligging afvoerleidingen op de perceelgrens

1. Als huishoudelijk afvalwater *[alternatief: of bedrijfsafvalwater of hemelwater]* op een openbaar vuilwaterriool kan of moet worden geloosd binnen het <werkingsgebied>, ligt de perceelaansluitleiding:

- a. op de perceelgrens aan de zijde van het perceel waar het openbaar vuilwaterriool is gelegen; en
- b. met een binnen-onderkant-buisniveau van ten minste <x> cm boven de binnenbovenkant van de openbare riolering.

[alternatief: met een binnen-onderkant-buisniveau van ten minste <x> m en ten hoogste <y> m onder het oorspronkelijke maaiveld.]

2. Een perceelaansluitleiding voor huishoudelijk afvalwater heeft een inwendige diameter van ten minste <z> mm.

3. Met het oog op het verhelpen van verstoppingen wordt zo dicht mogelijk bij de perceelgrens een ontstoppingsstuk aangelegd.

Artikelsgewijze toelichting:

Artikel x.1 Ligging afvoerleidingen op de perceelgrens

Dit artikel bevat algemene regels voor de ligging van afvoerleidingen op de perceelgrens, die alleen gelden als er een openbaar vuilwaterriool aanwezig is waarop huishoudelijk afvalwater *[alternatief: of bedrijfsafvalwater of hemelwater]* kan of moet worden geloosd. Deze regels zijn gekoppeld aan een werkingsgebied. Zo is het meteen duidelijk voor welke locaties deze regels gelden.

Volgens het eerste lid, onder a, moeten de aansluitleidingen aan de kant van het perceel liggen waar de openbare riolering zich bevindt, dit is meestal aan de voorzijde van het perceel. Als dat niet zo is kan een initiatiefnemer contact opnemen met de gemeente. Onderdeel b van het eerste lid regelt dat de diepteligging van perceelaansluitleidingen voor huishoudelijk afvalwater ten minste <x> cm boven de binnenbovenkant van de openbare riolering *[alternatief: ten minste <x> m en maximaal <y> m onder het maaiveld]* moet liggen. De hoogte wordt gemeten vanaf de binnenonderkant van de perceelaansluitleiding. Deze regels over de diepte zijn belangrijk vanwege het toenemende gebruik van de ondergrond voor kabels en leidingen, zodat de hoogteligging van de leidingen elkaar niet verhinderen. Daarbij is het van belang om lozingen op de riolering onder vrij verval mogelijk te houden. Een te diepe afvoerleiding kan dit belemmeren.

Het tweede lid bepaalt een minimale inwendige diameter voor de afvoerleidingen van huishoudelijk afvalwater, om verstoppingen te voorkomen.

In het derde lid wordt de verplichting opgelegd om een ontstoppingsstuk zo dicht mogelijk bij de perceelgrens aan te leggen. Dit is belangrijk voor het verhelpen van verstoppingen, bijvoorbeeld bij een controle naar aanleiding van een melding over een verstopte riolering.

Regels voor het lozen van huishoudelijk afvalwater (zie §3.2)

In deze bouwstenen is gekozen voor gerioleerd gebied als werkingsgebied waar een plicht tot aansluiting op het riool geldt. Het gerioleerd gebied omvat de bebouwde omgeving, inclusief de locaties in het buitengebied waarvan de gemeente vindt dat aangesloten moet worden op het vuilwaterriool. Enkele voorbeelden van dit soort regels zijn hieronder uitgewerkt. Artikel x.2 is een bewerking van artikel 22.148 van de bruidsschat omgevingsplan en artikel x.3 een bewerking van artikel 22.149 van de bruidsschat omgevingsplan. In het omgevingsplan kunnen aanvullend meet- en registratieplichten worden opgenomen. De gemeente kan er ook voor kiezen om de huidige emissiegrenswaarden te hanteren en niet te werken met kwetsbare gebieden. Als er in een gebied strengere emissiegrenswaarden nodig zijn kan de gemeente een maatwerkvoorschrift opleggen.

Artikel x.2 Huishoudelijk afvalwater: lozingsroute

1. Met het oog op het doelmatig beheer van afvalwater en het beschermen van de gezondheid wordt in het <gerioleerde gebied> huishoudelijk afvalwater geloosd in het vuilwaterriool.
2. Het bevoegd gezag kan een omgevingsvergunning verlenen voor een andere verwerking van huishoudelijk afvalwater dan lozing in het vuilwaterriool.
3. Het bevoegd gezag verleent de vergunning alleen als het huishoudelijk afvalwater wordt gezuiverd met een techniek die ten minste hetzelfde zuiveringsrendement heeft als een zuiveringstechnisch werk als bedoeld in paragraaf 4.49 van het Besluit activiteiten leefomgeving.

Artikel x.3 Lozen op of in de bodem: zuiveringsvoorziening

1. Met het oog op doelmatig beheer van afvalwater kan huishoudelijk afvalwater in het <ongerioleerde gebied> op of in de bodem worden geloosd.
2. Met het oog op het voorkomen van verontreiniging van de bodem wordt het afvalwater via een zuiveringsvoorziening geleid.
3. Voor dat afvalwater gelden in <niet-kwetsbaar gebied> de in tabel x.y genoemde emissiegrenswaarden.
4. Voor het afvalwater gelden in <kwetsbaar gebied> de in tabel x.z genoemde emissiegrenswaarden.
5. Als het huishoudelijk afvalwater minder dan 6 inwonerequivalenten bevat, kan het, in afwijking van het derde/vierde lid, worden geleid door een IBA die aan <eisen IBA> voldoet.

Tabel x.y Emissiegrenswaarden

STOF	EMISSIEGRENSWAARDEN IN MG/L	
	Representatief etmaalmonster	Steekmonster
Biochemisch zuurstofverbruik	30 mg/l	60 mg/l
Chemisch zuurstofverbruik	150 mg/l	300 mg/l
Onopgeloste stoffen	30 mg/l	60 mg/l

Tabel x.z Emissiegrenswaarden

STOF	EMISSIEGRENSWAARDEN IN MG/L	
	Representatief etmaalmonster	Steekmonster
Biochemisch zuurstofverbruik	PM mg/l	PM mg/l
Chemisch zuurstofverbruik	PM mg/l	PM mg/l
Onopgeloste stoffen	PM mg/l	PM mg/l

Artikelsgewijze toelichting

Artikel x.2 Huishoudelijk afvalwater: lozingsroute

De gemeente heeft de wettelijke taak om vrijgekomen stedelijk afvalwater in te zamelen en te transporteren naar een overnamepunt. Deze wettelijke taak is een zorgplicht en wordt de watertaak genoemd. De watertaak ligt vanaf het overnamepunt bij het waterschap, dat zorgt voor verder transport en zuivering van het afvalwater in de rioolwaterzuiveringsinstallatie. Stedelijk afvalwater bestaat uit huishoudelijk afvalwater of een mengsel daarvan met bedrijfsafvalwater, afvloeiend regenwater, grondwater of ander afvalwater. De gemeente vervult haar zorgplicht door het aanleggen en beheren van een openbaar vuilwaterriool, specifiek bedoeld voor het inzamelen en transporteren van huishoudelijk afvalwater naar een rioolwaterzuiveringsinstallatie. Dit beschermt het milieu op de best mogelijke manier. Op grond van dit artikel is het daarom in het

gerioleerde gebied verplicht om huishoudelijk afvalwater in het vuilwaterriool te lozen en is het lozen op of in de bodem of in het oppervlaktewater verboden. De regels uit dit artikel zijn gekoppeld aan het digitale werkingsgebied 'gerioleerd gebied'. Wanneer het nodig is, kan de gemeente de grenzen van dit werkingsgebied aanpassen met een wijziging van het omgevingsplan.

De gemeente wil alternatieve, duurzame technieken voor verwerking van huishoudelijk afvalwater die beschikbaar komen kunnen ondersteunen, onder de voorwaarde dat ze voldoende bescherming bieden voor het milieu[5]. Alternatieve technieken kunnen het bijvoorbeeld mogelijk maken dat huishoudelijk afvalwater lokaal wordt gezuiverd waarbij het effluent nuttig wordt toegepast, bijvoorbeeld als gietwater. Om het gebruik hiervan mogelijk te maken bieden het tweede en derde lid daarom de mogelijkheid om met een omgevingsvergunning af te wijken van de verplichting om aan te sluiten op de riolering. In deze vergunning kan de gemeente ook voorschriften opnemen over monitoring en onderhoud van de alternatieve techniek.

Artikel x.3 Lozen op of in de bodem: zuiveringsvoorziening

Dit artikel bepaalt dat in het ongerioleerde gebied huishoudelijk afvalwater kan worden geloosd in de bodem wanneer wordt voldaan aan de emissiegrenswaarden uit dit artikel. De reden hiervoor is dat het in sommige gebieden niet doelmatig is om riolering aan te leggen. Hiervan is bijvoorbeeld sprake als de kosten voor de aanleg niet opwegen tegen de milieuwinst die met een rioolstelsel wordt behaald.

De regels uit dit artikel zijn gekoppeld aan digitale werkingsgebieden. Zo is het ongerioleerde gebied opgenomen als digitaal werkingsgebied. Hierdoor wordt snel duidelijk waar er wel of geen riolering ligt, of waar op een alternatieve manier zuivering en lozing van afvalwater plaatsvindt.

[5] Bij dit soort initiatieven is het van belang attent te zijn op microbiologische verontreiniging (volksgezondheid) en microverontreinigingen als chemische verontreiniging. Hierbij is de makkelijkste route, wat er niet in gaat hoeft er ook niet uit te halen. Als je lokaal gezuiverd water van een woonwijk bijvoorbeeld gaat gebruiken, denk dan na of je die woonwijk kan aansporen tot het gebruik van biologisch afbreekbare producten (wasmiddel, schoonmaakmiddel, cosmetica, voedsel) en bijvoorbeeld dat de inwoners bij het gebruik van medicijnen gebruik maken van een plaszak.

In het ongerioleerde gebied hoeft huishoudelijk afvalwater niet in het vuilwaterriool te worden geloosd, omdat de afstand tot het dichtstbijzijnde riool te groot is of omdat er op een alternatieve manier wordt gezuiverd en geloosd. In dat geval kan het huishoudelijk afvalwater worden geloosd in de bodem, mits wordt voldaan aan de eisen uit het tweede en derde lid. Op grond van het tweede lid moet het afvalwater dat wordt geloosd door een zuiveringsvoorziening worden geleid. Op grond van het derde en vierde lid gelden er emissiegrenswaarden waar de zuiveringsvoorziening aan moet voldoen. Dit zijn doelvoorschriften.

Er gelden verschillende eisen voor de emissiegrenswaarden van de IBA's voor kwetsbare en niet-kwetsbare gebieden, deze zijn opgenomen in het derde en vierde lid. Bij een kwetsbaar gebied kan bijvoorbeeld gedacht worden aan waterwingebieden, grondwaterbeschermingsgebieden, overgangszones rondom natuurgebieden en kwetsbare beeksystemen.

Op grond van het vijfde lid gelden technische voorschriften aan IBA's bij beperkte lozingen, in plaats van emissiegrenswaarden. Dit artikellid is van toepassing als het huishoudelijk afvalwater minder dan 6 inwonerequivalenten bevat. Bij deze lozingen is het doelmatiger om technische eisen aan IBA's (middelvoorschriften) te stellen in plaats van emissiegrenswaarden (doelvoorschriften).

Regels voor het lozen van afvalwater vanuit horeca (zie §3.6)

Het Rijk heeft op landelijk niveau niks meer geregeld over niet-industriële voedselbereiding. Op basis van het eerste lid van artikel 22.198 van de bruidsschat omgevingsplan kan afvalwater afkomstig van het bereiden van voedingsmiddelen worden geloosd in een vuilwaterriool. Het afvalwater wordt niet geloosd in een schoonwaterriool.

Als geen vuilwaterriool aanwezig is, kan het op de bodem worden geloosd. Het afvalwater moet in dat geval gezamenlijk met huishoudelijk afvalwater worden geloosd en de voorzieningen voor het zuiveren van huishoudelijk afvalwater moeten berekend zijn op het zuiveren van het afvalwater afkomstig van het bereiden van voedingsmiddelen. Afvalwater dat afvalstoffen bevat, die door versnijdende of vermalende apparatuur zijn versneden of vermalen, mag op basis van het derde lid niet worden geloosd. Artikel 22.198 bevat in het vierde lid ook de verplichting om een vetafscheider en een slibvangput te gebruiken. Voor deze verplichting gelden ook NEN-normen.

In de bruidsschat wordt niets gezegd over de vetafscheider en slibvangput zelf. Hieronder is een voorbeeld uitgewerkt om de regels nog iets meer te verduidelijken:

Artikel x.4 Water

(aanpassing van een deel van artikel 22.198 van de bruidsschat omgevingsplan)

...

4. Vethoudend afvalwater dat wordt geloosd, wordt voor vermenging met ander afvalwater geleid door:

- a. een vetafscheider en slibvangput die voldoet aan NEN-EN 1825-1 en NEN-EN 1825-2; of
- b. een vetafscheider en slibvangput die zijn geplaatst voor 14 september 2004 en zijn afgestemd op de hoeveelheid afvalwater die wordt geloosd.

5. Met een maatwerkvoorschrift kan worden afgeweken van het vierde lid.

6. De vetafscheider wordt zo vaak als nodig is voor een goede werking, maar ten minste eenmaal per maand, geleege en gereinigd.

7. Bewijzen van het legen en reinigen van de vetafscheider en slibvangput worden gedurende ten minste 5 jaar bewaard.

...

Optioneel extra:

De NEN 1825 bevatte een aantal hiaten waardoor vetafschers met een kleinere capaciteit (die beschikbaar zijn op de markt) geïnstalleerd konden worden.

De gemeente kan de voormalige bruidsschatregel met het oog hierop aanscherpen door:

- a. een vetafscheider en slibvangput die voldoet aan NEN-EN 1825-1 en NEN-EN 1825-2 en met een **capaciteit van ten minste 2 l/s**; of

De vetafscheider en slibvangput moeten een doorstroomcapaciteit hebben van ten minste <2> l/s.

Artikelsgewijze toelichting (vierde tot en met het zevende lid)

Artikel x.4 Water

Het vierde lid bevat de verplichting om bij het lozen van vethoudend afvalwater een vetafscheider en slibvangput toe te passen. Hierbij moet worden voldaan aan de vereisten uit NEN-EN 1825-1 en NEN-EN 1825-2. Het vierde lid, onder b bevat een overgangsrechtelijke bepaling voor vetafscheiders en slibvangputten die geplaatst zijn vóór 14 september 2004. In artikel 3.131 van het Activiteitenbesluit was dit overgangsrecht ook opgenomen. Deze vetafscheiders zouden in principe nog steeds goed moeten werken en de hoeveelheid afvalwater aan moeten kunnen. De gemeente kan hier via de specifieke zorgplicht goed op handhaven. De datum van 14 september is ook de startdatum van NEN-EN 1825-1.[6]

De gemeente kan op basis van het vijfde lid afwijken van het vierde lid doordat dit lid de mogelijkheid bevat tot het stellen van maatwerkvoorschriften. De regels kunnen op deze manier worden toegespitst op de omstandigheden van een specifiek horecabedrijf. De eis voor een minimale capaciteit van een vetafscheider is misschien niet in alle situaties werkbaar. Op basis van het vijfde lid kan de gemeente een uitzondering maken door bijvoorbeeld een ander type vetafscheider met een kleinere capaciteit toe te staan. Het zesde lid bevat een regel die ervoor zorgt dat een vetafscheider en slibvangpunt zo vaak als nodig is voor een goede werking, maar ten minste eenmaal per maand, wordt geleegd en gereinigd. In het zevende lid is een bepaling opgenomen voor het bewaren van bewijsmiddelen. Zodra er een controle plaatsvindt kan de lozer aantonen dat voldaan is aan de onderhoudsplicht.

Regels voor lozen van afstromend regenwater (zie §3.7)

In de bruidsschatregel zijn huishoudens uitgezonderd van de voorkeursvolgorde. Zij mogen via alle routes afvloeiend regenwater lozen. In onderstaand voorstel is deze uitzondering geschrapt. Op basis van de zorgplicht mag verwacht worden dat bij nieuwbouw regenwater geloosd wordt in de bodem of in een schoonwaterriool en alleen als het niet anders kan in het vuilwaterriool. Bestaande lozingen van regenwater afkomstig van woningen blijven op basis van het voorgestelde vijfde lid toegestaan.

[6] Op grond van artikel 3.131, zevende lid, van het Activiteitenbesluit zijn voor nog oudere gevallen maatwerkvoorschriften ontstaan, die ontheffing geven van de verplichting om een vetafscheider te hebben. Op grond van het overgangsrecht van artikel 8.1.5 van het Invoeringsbesluit Omgevingswet blijven die maatwerkvoorschriften voortbestaan.

Artikel x.5 Lozen van afvloeiend regenwater

(Bewerking van artikel 22.144 bruidsschat)

1. Met het oog op het doelmatig beheer van afvalwater kan afvloeiend hemelwater worden geloosd op of in de bodem of in een schoonwaterriool.
2. Afvloeiend hemelwater wordt alleen in een vuilwaterriool geloosd als het lozen op of in de bodem, in een schoonwaterriool of op een oppervlaktewaterlichaam redelijkerwijs niet mogelijk is.
3. Het eerste en tweede lid zijn niet van toepassing op het lozen van afvloeiend hemelwater dat afkomstig is van een bodembeschermende voorziening.
4. Het tweede lid is niet van toepassing op het lozen van afvloeiend hemelwater dat al plaatsvond voordat het Activiteitenbesluit milieubeheer of het Besluit lozen buiten inrichtingen op de lozing van toepassing werd.
5. Het tweede lid is ook niet van toepassing op het lozen van afvloeiend hemelwater bij wonen, dat al plaatsvond voordat de Omgevingswet in werking trad.

Artikelsgewijze toelichting.

Artikel x.5 Lozen van afvloeiend regenwater

De voorkeursvolgorde uit artikel 10.29a van de Wet milieubeheer is gericht op het voorkomen en beperken van het ontstaan van afvalwater. Hierbij is de hoeveelheid water en de mate van vervuiling relevant. Artikel x.5 is afgeleid van de voorkeursvolgorde voor het omgaan met afvalwater. Bij voorkeur wordt afvloeiend regenwater op basis van het eerste lid geloosd op of in de bodem, in een schoonwaterriool of op een oppervlaktewaterlichaam. Het tweede lid regelt dat wanneer deze route redelijkerwijs niet mogelijk is, het regenwater geloosd mag worden in het vuilwaterriool. Wanneer niet duidelijk is wat in een concreet geval 'redelijk' is, kan de zorgplicht worden ingevuld met een maatwerkvoorschrift. Hiervoor kunnen de afgesproken beleidslijnen uit het stroomschema verantwoord omgaan met hemelwater van de regio gebruikt worden.

De regels gelden niet voor het lozen van afvloeiend regenwater afkomstig van een bodembeschermende voorziening. Denk hierbij aan vervuild regenwater dat afkomstig is van wasplaatsen. Voor het lozen van dit afvalwater in de bodem of de schoonwaterriolering geldt de vangnetvergunningplicht. De specifieke zorgplicht is van toepassing op het lozen van dit regenwater in het vuilwaterriool.

Het vierde en het vijfde lid van dit artikel bevatten twee overgangsbepalingen. Het vierde lid regelt dat het tweede lid niet van toepassing is op lozingen die al plaatsvonden voordat het Activiteitenbesluit milieubeheer of het Besluit lozen buiten inrichtingen op de lozing van toepassing werd. Dit was ook al op deze wijze geregeld in artikel 22.144 van de bruidsschat omgevingsplan. Dit artikel uit de bruidsschat bevatte ook een uitzondering voor het lozen van afvloeiend regenwater bij wonen. Dit werd onder het oude recht voor huishoudens toegestaan, zij mochten via alle routes lozen. Deze uitzondering is met het oog op klimaatverandering niet meer wenselijk. De capaciteit van het drukriool is niet toereikend om de steeds groter wordende hoeveelheden neerslag te verwerken. Hierdoor vinden overstorten plaats waardoor het vervuilde water op straat of in het oppervlaktewater terecht komt. Over het algemeen is regenwater 'schoon water' dat niet via het vuilwaterriool getransporteerd zou hoeven worden naar een rioolwaterzuivering. Bij bedrijfspercelen is het goed om extra aandacht te besteden aan het feit dat dit water 'schoon' blijft. Voor nieuwe lozingen van afvloeiend regenwater geldt op basis van het tweede lid de verplichting om het afvalwater pas te lozen in het vuilwaterriool als een andere lozingsroute redelijkerwijs niet mogelijk is. Bestaande lozingen, van voor inwerkingtreding van de Omgevingswet, van regenwater afkomstig van wonen blijven op basis van het vijfde lid toegestaan.

In afwijking van dit artikel is in artikel x.11 een lozingsverbod opgenomen voor lozingen van hemelwater in afkoppelgebieden. Deze lozingen moesten al zijn beëindigd sinds de inwerkingtreding van de voormalige hemelwaterverordening en bijbehorende gebiedsaanwijzing.

De gemeente behoudt de optie om met een maatwerkvoorschrift voor individuele gevallen te eisen dat een bestaande lozing van hemelwater op het vuilwaterriool wordt beëindigd. Dit is bijvoorbeeld mogelijk als er op een specifieke locatie een groot risico is op wateroverlast. Tot slot kan hier nog worden opgemerkt dat het lozen van afvloeiend hemelwater op het drukriool niet is toegestaan, de specifieke zorgplicht is hierop van toepassing. Het lozen van dit water is in strijd met het principe 'voorkomen of beperken van het ontstaan van nadelige gevolgen voor het milieu'. De zorgplicht voor het inzamelen van hemelwater in het buitengebied heeft de gemeente niet, aangezien de perceeleigenaar bijna altijd zelf redelijkerwijs in staat is om het hemelwater te verwerken.

Regels voor lozen van grondwater bij ontwatering (zie §3.8)

In artikel 22.140 van de bruidsschat voor het omgevingsplan zijn twee lozingsroutes opgenomen voor het grondwater dat vrijkomt bij ontwatering. Het grondwater kan geloosd worden op of in de bodem of in een voorziening voor de inzameling en het transport van afvalwater.[7] Voor de lozing op het schoonwaterriool gelden emissiegrenswaarden voor opgeloste stoffen en ijzer. Als er geloosd wordt op het vuilwaterriool gelden alleen de emissiegrenswaarden voor opgeloste stoffen. In het vierde lid van artikel 22.140 zijn grenzen opgenomen voor de tijdsduur en de hoeveelheid van een lozing op een vuilwaterriool, zodat de lozing alleen tijdelijk mag plaatsvinden:

Artikel 22.140 Lozen van grondwater bij ontwatering

1. *Met het oog op het doelmatig beheer van afvalwater kan grondwater bij ontwatering, dat niet afkomstig is van een bodemsanering, een grondwatersanering of een onderzoek voorafgaand aan een bodemsanering of grondwatersanering en dat geen drainagewater als bedoeld in paragraaf 4.77 van het Besluit activiteiten leefomgeving is, worden geloosd op of in de bodem of in een voorziening voor de inzameling en het transport van afvalwater.*
2. *Voor het lozen van dat grondwater in een schoonwaterriool is de emissiegrenswaarde voor opgeloste stoffen 50 mg/l en voor ijzer 5 mg/l, gemeten in een steekmonster.*
3. *Voor het lozen van dat grondwater in een vuilwaterriool is de emissiegrenswaarde voor opgeloste stoffen 300 mg/l.*
4. *Het lozen van dat grondwater in een vuilwaterriool duurt niet langer dan 8 weken en de geloosde hoeveelheid is ten hoogste 5 m³/u.*
5. *Het tweede tot en met vierde lid zijn niet van toepassing op het lozen van grondwater afkomstig van ontwatering bij wonen.*

De gemeente kan ervoor kiezen om deze eisen gebiedsgericht in te vullen. Niet alle vuilwaterstelsels zullen dezelfde capaciteit hebben waardoor dit soort lozingen op het drukriool ongewenst kunnen zijn. De gemeente kan hierop inspelen door artikel 22.140 zo aan te passen dat de norm in bepaalde gebieden verruimd wordt en in andere gebieden strenger gemaakt wordt. Het is belangrijk dat deze aanpassingen goed worden afgestemd met het waterschap. Waterschappen stellen bijvoorbeeld vaak regels over retourbemalingen bij grondwateronttrekkingen. Hieronder volgt een voorbeeld van mogelijke gebiedsgerichte regels over het lozen van grondwater bij ontwatering in het omgevingsplan[8]:

[7] Een vuilwaterriool of een schoonwaterriool.

[8] Afkomstig uit de Handreiking Stedelijk waterbeheer onder de Omgevingswet van het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat, april 2021, p. 84.

Artikel x.6 Lozen van grondwater bij ontwatering

(...)

4. Het lozen van dat grondwater in een vuilwaterriool duurt niet langer dan 8 weken.
5. De geloosde hoeveelheid is in [gebied A] ten hoogste [x] m³/u.
6. De geloosde hoeveelheid is in [gebied B] ten hoogste [y] m³/u. [etc.]

Informatieplicht lozen van grondwater bij ontwatering

Artikel 22.138 van de bruidsschat omgevingsplan bevat de verplichting om vier weken voor het begin van het lozen van grondwater afkomstig van ontwatering bepaalde gegevens en bescheiden te verstrekken aan de gemeente. Deze verplichting geldt niet als het lozen korter duurt dan 48 uur of het lozen plaatsvindt bij wonen. Tijdens de werksessie is aangegeven dat het wenselijk is dat deze informatieplicht altijd geldt. Artikel 22.138 van de bruidsschat omgevingsplan kan hierop worden aangepast. Hiervoor is hieronder een voorbeeld opgenomen. Optioneel zou de gemeente ook de termijn in het vierde lid kunnen aanpassen als de termijn niet toereikend is om adviezen van de rioolbeheerder of het waterschap binnen te krijgen. Als het noodzakelijk is om dit soort lozingen te beperken in bepaalde gebieden of om de lozing vooraf te beoordelen kan de gemeente een vergunningplicht voor deze activiteit opnemen in het omgevingsplan.

Artikel x.7 Informatieplicht

(aanpassing van artikel 22.138 bruidsschat omgevingsplan)

1. Ten minste vier weken voor het begin van de activiteit, bedoeld in artikel x.x, worden aan het college van burgemeester en wethouders gegevens en bescheiden verstrekt over:
 - a. de aard en omvang van de lozing; en
 - b. de verwachte datum van het begin van de activiteit.
2. Ten minste vier weken voordat de activiteit wijzigt, worden de gewijzigde gegevens verstrekt aan het college van burgemeester en wethouders.
3. Het eerste en tweede lid gelden niet voor het lozen van grondwater afkomstig van ontwatering als het lozen plaatsvindt bij wonen.
4. In afwijking van het eerste en tweede lid worden de gegevens en bescheiden ten minste twee weken voor het begin van het lozen van grondwater afkomstig van ontwatering verstrekt, als het lozen niet langer duurt dan 8 weken.

Toelichting artikel x.7 Informatieplicht

Dit artikel verplicht de lozer om vier weken voor de start van de lozing het bevoegd gezag te informeren. Daarbij worden de aard en omvang van de lozing aangegeven, zoals de te lozen hoeveelheid afvalwater en de concentraties van stoffen die in het afvalwater worden verwacht. Daarnaast moet het bevoegd gezag geïnformeerd worden als er wijzigingen optreden in de lozing, bijvoorbeeld omdat de te lozen hoeveelheid water wordt aangepast. De verplichting om het bevoegd gezag te informeren over de lozing geldt niet voor lozingen vanuit wonen. Voor het lozen van grondwater afkomstig van ontwatering met een duur van minder dan 8 weken geldt een afwijkende termijn voor het verstrekken van de gegevens en bescheiden: minimaal twee weken voor het begin van de lozing in plaats van de termijn van vier weken uit het eerste lid.

Overzichtstabel artikelen bruidsschat omgevingsplan afvalwaterbeheer

Artikel Bruidsschat omgevingsplan	Laten staan, aanpassen of schrapen	Bouwsteen Artikelnummer(s)
Bouwen en in standhouden bouwwerken Art. 22.12 Aansluiting van afvoer huishoudelijk afvalwater en hemelwater	Aanpassen	Art. x.1
Lozen van grondwater bij sanering of ontwatering Art. 22.137 toepassingsbereik Art. 22.138 gegevens en bescheiden Art. 22.139 lozen bij sanering Art. 22.140 lozen bij ontwatering Art. 22.141 meet- en rekenbepalingen	Aanpassen	Art. x.6 en x.7
Lozen van afvloeiend hemelwater dat niet afkomstig is van een bodembeschermende voorziening Art. 22.142 toepassingsbereik Art. 22.143 gegevens en bescheiden Art. 22.144 lozen afvloeiend hemelwater	Aanpassen	Art. x.5
Lozen huishoudelijk afvalwater Art. 22.145 toepassingsbereik Art. 22.146 gegevens en bescheiden Art. 22.147 voedselvermaling Art. 22.148 lozen huishoudelijk afvalwater Art. 22.149 zuiveringsvoorziening Art. 22.150 meet- en rekenbepalingen	Aanpassen	Art. x.2 en x.3
Lozen van koelwater Art. 22.151 toepassingsbereik Art. 22.152 gegevens Art. 22.153 koelwater	Ter eigen beoordeling, maar kan in principe blijven staan	-
Lozen bij onderhoudswerkzaamheden aan bouwwerken Art. 22.154 toepassingsbereik Art. 22.155 periodiek reinigen	Ter eigen beoordeling, maar kan in principe blijven staan	-
Lozen bij opslaan en overslaan van goederen Art. 22.156 toepassingsbereik Art. 22.157 inerte goederen Art. 22.158 gegevens en bescheiden Art. 22.159 lozen bij opslaan Art. 22.160 meet- en rekenbepalingen Art. 22.161 uitzonderingen	Aanpassen	Niet behandeld in de bouwsteen, maar in ieder geval aanpassen op de term 'inerte goederen' - > deze term wordt niet meer gebruikt in het Bal, daar wordt gesproken over uitlogende, vermestende en lekkende goederen

Artikel Bruidsschat omgevingsplan	Laten staan, aanpassen of schrappen	Bouwsteen Artikelnummer(s)
Lozen vanuit gemeentelijke voorzieningen voor inzameling en transport afvalwater Art. 22.162 toepassingsbereik Art. 22.163 openbaar hemelwaterstelsel en openbaar ontwateringsstelsel Art. 22.164 huishoudelijk afvalwater andere systemen	Ter eigen beoordeling, maar kan in principe blijven staan	-
Lozen bij schoonmaken van drinkwaterleidingen Art. 22.165 toepassingsbereik Art. 22.166 schoonmaken drinkwaterleidingen	Ter eigen beoordeling, maar kan in principe blijven staan	-
Lozen bij calamiteitenoefeningen Art. 22.167 toepassingsbereik Art. 22.168 gegevens en bescheiden Art. 22.169 lozen bij calamiteitenoefeningen	Ter eigen beoordeling, maar kan in principe blijven staan	-
Lozen bij telen, kweken, spoelen of sorteren van gewassen Art. 22.170 toepassingsbereik Art. 22.171 gegevens en bescheiden Art. 22.172 recirculatie Art. 22.173 lozen bij spoelen biologische gewassen Art. 22.174 lozen bij sorteren biologisch fruit Art. 22.175 uitzonderingen	Ter eigen beoordeling, maar kan in principe blijven staan	-
Lozen bij het maken van betonmortel Art. 22.177 toepassingsbereik Art. 22.178 gegevens en bescheiden Art. 22.179 water Art. 22.180 meet- en rekenbepalingen	Ter eigen beoordeling, maar kan in principe blijven staan	-

Artikel Bruidsschat omgevingsplan	Laten staan, aanpassen of schrappen	Bouwsteen Artikelnummer(s)
Uitwassen van beton Art. 22.181 toepassingsbereik Art. 22.182 gegevens en bescheiden Art. 22.183 water Art. 22.184 meet- en rekenbepalingen	Ter eigen beoordeling, maar kan in principe blijven staan	-
Recreatieve visvijvers Art. 22.185 toepassingsbereik Art. 22.186 gegevens en bescheiden Art. 22.187 water: lozingsroute	Ter eigen beoordeling, maar kan in principe blijven staan	-
Ontwikkelen of afdrukken van fotografisch materiaal Art. 22.188 toepassingsbereik Art. 22.189 gegevens en bescheiden Art. 22.190 water Art. 22.191 meet- en rekenbepalingen	Ter eigen beoordeling, maar kan in principe blijven staan	-
Wassen van motorvoertuigen Art. 22.192 toepassingsbereik Art. 22.194 water Art. 22.195 meet- en rekenbepalingen	Ter eigen beoordeling, maar kan in principe blijven staan	-
Niet-industriële voedselbereiding Art. 22.196 toepassingsbereik Art. 22.197 gegevens en bescheiden Art. 22.198 water	Aanpassen	Art. x.4
Slachten van dieren en bewerken bijproducten Art. 22.202 toepassingsbereik Art. 22.203 gegevens en bescheiden Art. 22.204 water: lozingsroute en zuivering Art. 22.213 opruimen gemorst/gelekt	Ter eigen beoordeling, maar kan in principe blijven staan	-

Artikel Bruidsschat omgevingsplan	Laten staan, aanpassen of schrapen	Bouwsteen Artikelnummer(s)
Opslaan vaste mest Art. 22.240 toepassingsbereik Art. 22.241 gegevens en bescheiden Art. 22.244 water: lozingsroute	Ter eigen beoordeling, maar kan in principe blijven staan	-
Opslaan kuilvoer en vaste bijvoedermiddelen Art. 22.246 toepassingsbereik Art. 22.247 gegevens en bescheiden Art. 22.250 lozingsroute vloeistoffen Art 22.251 lozingsroute afvalwater	Ter eigen beoordeling, maar kan in principe blijven staan	-
Fokken en houden van landbouwhuisdieren Art. 22.252 toepassingsbereik Art. 22.253 gegevens en bescheiden Art. 22.256 water: lozingsroute en emissiegrenswaarde Art. 22.257 meet- en rekenbepalingen	Ter eigen beoordeling, maar kan in principe blijven staan	-
Vangnetvergunning lozen in de bodem Artikel 22.268	Ter eigen beoordeling, maar advies is om deze op termijn te laten vervallen en onder de specifieke zorgplicht te laten vallen	-
Vangnetvergunning lozen in het schoonwaterriool Artikel 22.269	Ter eigen beoordeling, maar advies is om deze op termijn te laten vervallen en onder de specifieke zorgplicht te laten vallen	-
Beoordelingsregels omgevingsvergunning milieubelastende activiteiten Art. 22.270	Laten staan en eventueel uitbreiden met extra beoordelingsregels per onderwerp	-

Bijlage 2. Voorbeeldregels: maatwerk Rijksregels

Inleiding

In de bruidsschatregels voor het omgevingsplan staan diverse paragrafen over activiteiten waarbij bedrijfsafvalwater vrijkomt. Bedrijfsafvalwater is al het afvalwater wat geen huishoudelijk afvalwater, regenwater of grondwater is. De regels uit de bruidsschat zijn een weergave van de best beschikbare technieken. In bijlage 1 van de bouwstenen zijn hiervoor voorbeeldregels uitgewerkt. Daarnaast kan de gemeente in het omgevingsplan maatwerkregels opnemen voor bedrijfsmatige lozingen uit het Besluit activiteiten leefomgeving (Bal). Het Rijk heeft de regels voor lozingen afkomstig van milieubelastende activiteiten die zijn aangewezen in het Bal op rijksniveau geregeld. Bijvoorbeeld voor chemische luchtwassers of voor tankstations. De drukriolering in het buitengebied is niet altijd berekend op het verwerken van grote hoeveelheden afvalwater. Sommige bedrijfsmatige (agrarische) activiteiten zorgen voor een grote hoeveelheid te lozen afvalwater of hebben een samenstelling die van invloed is op het functioneren. Het Bal bevat voorgeschreven lozingsroutes voor verschillende agrarische lozingen.

De gemeente kan met aanvullende maatwerkregels in het omgevingsplan hiervan afwijken en daarbij bijvoorbeeld maximale debieten en venstertijden voor het te lozen afvalwater opnemen. Hierdoor wordt geregeld op welk moment en in welke hoeveelheid afvalwater geloosd mag worden op de drukriolering, zodat deze niet overbelast raakt. De gemeente kan optioneel een extra lid toevoegen om het artikel nog specifiek te richten op bepaalde lozingen van bedrijfsafvalwater (bijvoorbeeld op het lozen van afvalwater afkomstig van het spoelen van gewassen of van het met water sorteren van niet-biologisch geteeld fruit). Bij verschillende agrarische lozingen kan de aard en samenstelling van de lozing nogal eens verschillen. Hierbij kan de gemeente onderscheid maken in verschillende maatwerkregels voor bepaalde gebieden of bepaalde sectoren. In het Water en rioleringsprogramma kan de gemeente omschrijven hoe zij om denken te gaan met bedrijfsmatige lozingen in het buitengebied.[9]

Hieronder zijn voorbeeldregels uitgewerkt voor debiet en venstertijden bij bedrijfsafvalwater en is er een voorbeeld maatwerkregel uitgewerkt voor het lozen van melkspoelwater.

[9] Zie voor een voorbeeld van een gemeente die specifieke eisen heeft gemaakt voor de aard en samenstelling van bepaalde lozingen de bijlagen van het Gemeentelijk Rioleringsplan 2022-2026 van de gemeente Peel en Maas, zie de lozingsvoorwaarden en tabel 5.1 uit bijlage 4, p. 60 en 61.

Regels voor lozingen van bedrijfsmatig afvalwater (zie §3.5)

Regels voor debiet en venstertijden lozen bedrijfsafvalwater

Sommige bedrijfsmatige activiteiten zorgen voor een grote hoeveelheid te lozen afvalwater. Hieronder zijn voorbeeldregels uitgewerkt voor debiet en venstertijden bij bedrijfsafvalwater. De gemeente kan optioneel een extra lid toevoegen om het artikel nog specifieker te richten op bepaalde lozingen van bedrijfsafvalwater (bijvoorbeeld op het lozen van afvalwater afkomstig van het spoelen van gewassen of van het met water sorteren van niet-biologisch geteeld fruit).

Artikel x.8 Bedrijfsafvalwater: debiet en venstertijden

(Optioneel extra:

1. Dit artikel is van toepassing op de volgende lozingen van bedrijfsafvalwater:

a. afvalwater afkomstig van het spoelen van gewassen als bedoeld in artikel 4.747 van het Besluit activiteiten leefomgeving;

b. afvalwater afkomstig van het met water sorteren van niet-biologisch geteeld fruit als bedoeld in artikel 4.768 van het Besluit activiteiten leefomgeving; en

c. <eventueel aanvullen^[10]>.)

1. Met het oog op de bescherming van de doelmatige werking van het openbare vuilwaterriool wordt bedrijfsafvalwater in het gerioleerde buitengebied alleen geloosd op dat vuilwaterriool:

a. met een maximaal debiet van $x \text{ m}^3$ per uur tussen 06:00 en 22:00 uur; en

b. met een maximaal debiet van $y \text{ m}^3$ per uur tussen 22:00 en 06:00 uur.

2. Met het oog op de bescherming van de doelmatige werking van het openbare vuilwaterriool wordt bedrijfsafvalwater binnen de bebouwde kom alleen geloosd op dat vuilwaterriool:

a. met een maximaal debiet van $<x> \text{ m}^3$ per uur tussen 06:00 en 22:00 uur; en

b. met een maximaal debiet van $<y> \text{ m}^3$ per uur tussen 22:00 en 06:00 uur.

3. Met het oog op het beschermen van de doelmatige werking van het openbare vuilwaterriool kan het bevoegd gezag bij maatwerkvoorschrift, in afwijking van het eerste lid, bepalen dat minder of geen bedrijfsafvalwater wordt geloosd.

[10]Bijvoorbeeld naspoelwater afkomstig van het reinigen en spoelen bij het melken als bedoeld in artikel 4.815 van het Besluit activiteiten leefomgeving of voor afvalwater afkomstig van het reinigen van voertuigen of werktuigen die niet voor gewasbeschermingsmiddelen zijn gebruikt als bedoeld in artikel 4.894 van het Besluit activiteiten leefomgeving.

Artikelsgewijze toelichting.

Artikel x.8 Bedrijfsafvalwater: debiet en venstertijden

Het Besluit activiteiten leefomgeving bevat voorgeschreven lozingsroutes voor verschillende agrarische activiteiten. Artikel x.8 van het omgevingsplan is hierop een aanvullende gebiedsgerichte maatwerkregel. De hoeveelheid van sommige lozingen is te omvangrijk voor de capaciteit van het drukriool. Met het opnemen van deze maatwerkregel in het omgevingsplan kan de gemeente de overbelasting van het drukriool tegengaan. Het eerste lid bevat zogenaamde venstertijden waarbinnen een bepaalde hoeveelheid afvalwater op het vuilwaterriool geloosd mag worden. Deze hoeveelheid geldt voor ieder afzonderlijk bedrijf. Dezelfde soort regel kan toegepast worden voor bedrijfsmatige lozingen binnen de bebouwde kom. Dit is geregeld in het tweede lid. Het derde lid bevat de mogelijkheid tot het stellen van een maatwerkvoorschrift. In sommige situaties kan het gewenst zijn om minder of geen bedrijfsafvalwater te lozen op het vuilwaterriool. Met een maatwerkvoorschrift kan de gemeente verbieden om bedrijfsafvalwater op de drukriolering te lozen. Zodra een bedrijf op basis van een al verleende vergunning loost, gaat artikel x.8 voor op de verleende vergunning. De regel in het omgevingsplan en het vergunningvoorschrift gelden beide en de facto geldt de strengste regel.

Regels voor lozingen van afvalwater bij agrarische bedrijven (zie §4.2)

Het Bal bevat voorgeschreven lozingsroutes voor verschillende agrarische lozingen. De gemeente kan met aanvullende maatwerkregels in het omgevingsplan hiervan afwijken en daarbij maximale debieten en venstertijden voor het te lozen afvalwater opnemen. Hierdoor wordt geregeld wanneer welke hoeveelheid afvalwater geloosd mag worden op de drukriolering zodat deze niet overbelast raakt.

Lozen van melkspoelwater

In Limburg is melkspoelwater in het buitengebied een probleem. Het verspreiden van melkspoelwater of het lozen ervan in het vuilwaterriool is geregeld in artikel 4.815, eerste lid, van het Bal. In het buitengebied is het drukriool niet altijd berekend op het verwerken van 'relatief schoon' melkspoelwater. De gemeente kan met maatwerkregels afwijken van de regels uit het Bal. Hieronder is hier een voorbeeldregel voor opgenomen om af te wijken van de regel uit het Bal. Een aandachtspunt hierbij is het type gebied. In waterwingebieden of grondwaterbeschermingsgebieden kan het verspreiden van melkspoelwater op landbouwgronden weer minder gewenst zijn.

Artikel x.9 Melkspoelwater: lozingsroute

1. In afwijking van artikel 4.815, eerste lid, van het Besluit activiteiten leefomgeving wordt in het <werkingsgebied> te lozen naspoelwater afkomstig van het reinigen en spoelen bij het melken gelijkmatig verspreid over landbouwgronden.
2. Het bevoegd gezag kan bij maatwerkvoorschrift, in afwijking van het eerste lid, bepalen dat het te lozen naspoelwater op het vuilwaterriool wordt geloosd.

Artikelsgewijze toelichting.

Toelichting artikel x.9 Melkspoelwater: lozingsroute

Afvalwater wat afkomstig is van het reinigen en spoelen bij het melken mag op grond van artikel 4.815, eerste lid, van het Bal gelijkmatig worden verspreid over landbouwgrond of worden geloosd op het vuilwaterriool. In sommige gebieden in het buitengebied is het gezien de capaciteit van het drukriool niet gewenst dat dit relatief schone afvalwater wordt geloosd op de drukriolering. Met het oog op het doelmatig beheer van afvalwater is in dit artikel geregeld dat melkspoelwater in bepaalde gebieden gelijkmatig verspreid moet worden over de landbouwgronden. Dit leidt tot een afname van het afvalwater wat richting het riool en de rioolwaterzuivering gaat. In sommige situaties kan het toch wenselijker zijn dat het afvalwater op het vuilwaterriool geloosd wordt. Bijvoorbeeld in de situatie dat er te weinig landbouwgrond aanwezig is om het afvalwater gelijkmatig te verspreiden. Op basis van het tweede lid kan de gemeente met een maatwerkvoorschrift voor die gevallen afwijken van de verplichte lozingsroute. Lozen op het vuilwaterriool kan dan worden toegestaan.

Bijlage 3. Voorbeeldregels: klimaatadaptatie

Inleiding

Integreren regels bruidsschat en waterberging/infiltratie

De bruidsschat bevat regels over het lozen van afvloeiend regenwater en over de ligging van de afvoerleidingen. De regels over het hergebruiken, infiltreren en realiseren van waterberging staan niet in de bruidsschat. Deze kunnen voortvloeien uit een voormalig bestemmingsplan of een gemeentelijke hemelwaterverordening. Beide maken van rechtswege onderdeel uit van het omgevingsplan. Het is belangrijk om de regels uit de bruidsschat en de voormalige bestemmingsplannen en hemelwaterverordeningen te analyseren en op elkaar af te stemmen. Voor het thema regenwater en klimaat zijn hieronder een aantal voorbeelden uitgewerkt waarbij de bruidsschatregels en bepaalde voorbeeldregels die afkomstig zouden kunnen zijn uit een hemelwaterverordening samen zijn gevoegd. Het gaat om regels over het lozen van afvloeiend regenwater afkomstig uit de bruidsschat en over regels over het realiseren van waterberging en infiltratie. Het wordt aanbevolen om deze twee activiteiten gezamenlijk te regelen in een nieuwe paragraaf in het omgevingsplan. Beide activiteiten gaan over dezelfde thematiek en op deze wijze worden de regels uit de bruidsschat en de regels over waterberging en infiltratie (bijvoorbeeld afkomstig uit een eventuele hemelwaterverordening) geïntegreerd.

Omzetten hemelwaterverordening

Zodra de gemeente de regels uit de hemelwaterverordening om gaat zetten naar het nieuwe deel van het omgevingsplan kunnen de volgende algemene aandachtspunten worden meegegeven:

- Schrap de definitie van bouwwerk (deze staat al in de Omgevingswet)
- Schrap de bevoegdheid voor het college om gebieden aan te wijzen (dit moet in het delegatiebesluit worden geregeld)
- Schrap de grondslag voor aanwijzing van toezichthouders (staat al in de Omgevingswet)
- Schrap de strafbepaling (staat al in de Wet economische delicten)

Stroomschema verantwoord omgaan met hemelwater

De regio heeft in 2023 gezamenlijk het document 'Borging Beslisboom verantwoord afkoppelen Provincie Limburg' opgesteld. De voorbeeldregels uit dit document zijn hieronder ook opgenomen. De naam van de Beslisboom verantwoord afkoppelen is in 2025 gewijzigd in Stroomschema verantwoord omgaan met hemelwater.

Voorbeeldregels

In deze bijlage worden voor het thema regenwater en klimaat voorbeeldregels opgenomen voor het lozen van afvloeiend regenwater, het verwerken van regenwater op particulier terrein, het afkoppelen van regenwaterlozingen, het omgaan met regenwater bij transformatiegebieden en nieuwbouw en voor het instellen van een minimaal vloerpeil bij gebouwen.

Regels voor afkoppelen en verwerken van regenwater (zie §5.1)

Verwerken van regenwater op particulier terrein

De openbare riolering heeft niet altijd voldoende capaciteit om de extreme neerslag te verwerken. In langere periodes van droogte is er juist behoefte aan extra water. Het is daarom belangrijk dat perceeleigenaren goed omgaan met het regenwater dat zij op hun perceel moeten verwerken. Per gebied kan de behoefte voor het verwerken van regenwater verschillen: infiltratie bij grote waterpieken, of juist vasthouden en vertraagd afvoeren om verdroging tegen te gaan. In aanvulling op onderstaande voorbeeldregel kan de gemeente in het omgevingsplan onderzoeks- en meetverplichtingen opnemen om het functioneren van de waterberging te monitoren.

Artikel x.10 Infiltratie en waterberging

1. Met het oog op het beperken van wateroverlast en droogte en de bescherming van de waterkwaliteit wordt bij nieuwbouw in het <werkingsgebied: hemelwaterbergingsgebied> op ieder perceel een hemelwaterberging aangebracht en in stand gehouden.
2. De minimale capaciteit van de hemelwaterberging is:
 - a. <x> mm per m² verhard oppervlak in <deelgebied X>; en
 - b. <y> mm per m² verhard oppervlak in <deelgebied Y>.
3. De hemelwaterberging wordt zo ontworpen en in stand gehouden dat deze tussen <y> en <z> dagen, weer voor 90% beschikbaar is.
 <optioneel extra lid: Buiten de periode, bedoeld in het derde lid, is de hemelwaterberging tussen <y> en <z> dagen weer voor <X>% beschikbaar.>
4. Met het oog op een duurzame instandhouding wordt de waterberging zo ontworpen en aangelegd dat deze gereinigd en geïnspecteerd kan worden.
5. De hoeveelheid hemelwater die niet kan worden geborgen in de hemelwaterberging, wordt bovengronds afgevoerd naar de openbare ruimte.
6. Het in de hemelwaterberging opgevangen water wordt bij voorkeur hergebruikt of geïnfiltreerd.
7. Het college kan een omgevingsvergunning verlenen voor afwijken van de verplichting om een hemelwaterberging aan te brengen, voor zover het aanbrengen van de hemelwaterberging redelijkerwijs niet mogelijk is.

Artikelsgewijze toelichting

Artikel x.10 Infiltratie en waterberging

Door klimaatverandering is het belangrijk om de verwerking van hemelwater in goede banen te leiden. In hemelwaterbergingsgebieden is het noodzakelijk dat het bergen van water verplicht is met het oog op wateroverlast. Op basis van dit artikel is het in deze specifieke werkingsgebieden bij nieuwbouw verplicht om een hemelwaterberging aan te leggen en in stand te houden. In het tweede lid is geregeld welke minimale waterbergingscapaciteit van <x> mm per vierkante meter verhard oppervlak moet worden aangelegd en in stand gehouden. Hierdoor wordt hemelwater langer vastgehouden op het eigen perceel. De openbare riolering in dit werkingsgebied heeft niet voldoende capaciteit om de grote hoeveelheden regenwater te verwerken en op deze manier wordt de belasting geleidelijk aan teruggebracht. De waterbergingscapaciteit die nodig is kan op verschillende wijzen worden aangelegd. Bijvoorbeeld door het ingraven van een infiltratiekrat of het aanleggen van een verdiept gedeelte in de tuin. Het derde lid van dit artikel regelt dat de waterberging tijdens de bepaalde periode voor een 90% beschikbaar moet zijn. In deze periode is de kans op neerslag groter dan gedurende andere periodes in het jaar. *<optioneel extra toelichting bij voorgestelde lid: in dit lid staat de eis voor de andere periodes>.* Doordat het water verdeeld over een aantal dagen vertraagd wordt afgevoerd is de hemelwaterberging weer beschikbaar voor het opvangen van nieuw hemelwater, terwijl tegelijkertijd wateroverlast voorkomen wordt.

Het vierde lid regelt dat de waterberging goed gereinigd moet zijn en geïnspecteerd moet kunnen worden. De waterberging kan op deze manier duurzaam in stand gehouden worden. De leverancier van de waterberging kan advies geven over de benodigde technische eisen hiervoor. In het geval van hevige neerslag in een korte tijd is de waterberging niet altijd toereikend om al het hemelwater op te vangen. In het vijfde lid is geregeld dat dit hemelwater via een voorziening voor bovengrondse afvoer wordt afgevoerd. Dit kan bijvoorbeeld via een open of afgedekte goot met voldoende afschot zodat het hemelwater in de juiste richting kan afstromen.

In sommige gevallen is het realiseren van een waterberging onmogelijk. Voor deze gevallen is in het zesde lid geregeld dat het college met een omgevingsvergunning kan afwijken van de verplichting om een waterberging aan te leggen. In de omgevingsvergunning worden alternatieve maatregelen vastgelegd om wateroverlast te voorkomen.

Afkoppelen regenwaterlozingen

Onderstaande voorbeeldregel is afkomstig uit de voorbeelden bij het stroomschema verantwoord omgaan met hemelwater. Voor de inwerkingtreding van de Omgevingswet hadden gemeenten op grond van artikel 10.32a van de Wet milieubeheer de mogelijkheid om afkoppelen te regelen via een verordening afvoer regen- en grondwater. [11] In deze verordening hadden gemeenten de mogelijkheid om regels te stellen over het lozen van afstromend regenwater of overtollig grondwater op de riolering of in de bodem. Daarnaast kon de gemeente de verordening gebruiken om waterberging voor te schrijven bij nieuwbouw en bestaande bouw. Dit laatste sluit aan bij de hierboven uitgewerkte voorbeeldregel. Een eventuele hemelwaterverordening maakt van rechtswege onderdeel uit van het omgevingsplan. Gemeenten behouden de bevoegdheid om in het omgevingsplan regels te stellen over het afkoppelen van regenwaterlozingen.

Hieronder is een voorbeeldregel voor het omgevingsplan uitgewerkt afkomstig uit de voorbeelden bij het stroomschema verantwoord omgaan met hemelwater. In overleg met de regio is het tweede lid aangepast in verband met de werkingsgebieden. In hemelwaterverordeningen was het gebruikelijk dat gewerkt werd met een apart aanwijzingsbesluit van het college van burgemeesters en wethouders voor het aanwijzen van de gebieden waar afgekoppeld moest worden. In het omgevingsplan moeten alle regels over wijzigingen in de fysieke leefomgeving bij elkaar staan, inclusief de aanwijzing van de gebieden waar perceeleigenaren verplicht moeten afkoppelen. Belangrijk is dat er in het omgevingsplan een delegatiegrondslag wordt opgenomen zodat het college bevoegd is om het werkingsgebied te wijzigen.

Artikel x.11 Afkoppelen regenwaterlozingen

(omzetting van de afkoppelverplichting uit de hemelwaterverordening, indien aanwezig)

1. Met het oog op het doelmatig beheer van afvalwater en het voorkomen van wateroverlast en droogte, wordt, in afwijking van artikel x.7, vanaf een perceel in het <werkingsgebied: afkoppelgebied> geen hemelwater geloosd in het openbaar vuilwaterriool.
2. De lozing van hemelwater op het vuilwaterriool wordt beëindigd binnen 1 jaar nadat het verbod op een perceel van toepassing is geworden.
3. Het college kan een omgevingsvergunning verlenen voor het afwijken van het verbod op lozen in het vuilwaterriool, voor zover van de eigenaar van het perceel geen andere wijze van verwerking van het hemelwater kan worden gevergd.

[11] Bijvoorbeeld de gemeente Bergen heeft verschillende gebieden in het buitengebied aangewezen waarin het verboden is om afvloeiend hemelwater te lozen op het openbaar riool.

Artikelsgewijze toelichting

Artikel x.11 Afkoppelen regenwaterlozingen

Het eerste lid bevat een verbod om in het werkingsgebied, het afkoppelgebied, afstromend hemelwater te lozen op het vuilwaterriool. Het verbod dwingt perceeleigenaren om het hemelwater op te vangen en zelf te gebruiken of te infiltreren. Dit kan door het hemelwater te lozen in het oppervlaktewater of in een hemelwaterstelsel. Het tweede lid geeft aan binnen welke termijn het hemelwater moet zijn afgekoppeld. De termijn gaat lopen zodra het verbod op een perceel van toepassing is geworden. Hierdoor geldt het lozingsverbod voor zowel bestaande als nieuwe hemelwaterlozingen. Mocht in uitzonderingssituaties blijken dat het lozingsverbod niet billijk is en leidt tot onevenredig grote nadelen voor de perceeleigenaar of de gebruiker, dan kan het college op basis van het derde lid een omgevingsvergunning voor het afwijken van het lozingsverbod verlenen. In de omgevingsvergunning kan de gemeente voorschriften verbinden die betrekking hebben op bijvoorbeeld het treffen van een alternatieve voorziening.

Regels over schaduwwerking en vegetatietypen (zie §5.2)

Wanneer de gemeente besluit om regels op te nemen in het omgevingsplan is het belangrijk om ervoor te zorgen dat deze regels niet in strijd zijn met de technische bouwregels uit het Besluit bouwwerken leefomgeving. Deze regels voor gebouwen zijn uitputtend gereguleerd op rijksniveau. Hierbij zijn er voor gemeenten maar een beperkt aantal mogelijkheden om af te wijken via maatwerkregels. Naast het omgevingsplan kan ook het opstellen van een programma 'Groen' met een specifiek afwegingskader voor vegetatie een goede basis vormen, zeker voor de vegetatie in de openbare ruimte.

In de regio bestaat er de behoefte om te kijken wat er in het omgevingsplan geregeld kan worden voor het reguleren van typen vegetatie die goed tegen droogte kunnen. Het is belangrijk om aan te sluiten bij de verschillende seizoenen. Als de gemeente wil zorgen voor meer groenvoorzieningen bij ruimtelijke ontwikkelingen dan kan de gemeente in het omgevingsplan bij de inrichting van gebieden eisen stellen aan het type vegetatie. De gemeente kan bijvoorbeeld aansluiten bij het onderzoek van de Universiteit van Wageningen over de positieve bijdrage van ruim 100 boomsoorten aan klimaat, waterhuishouding, luchtkwaliteit en biodiversiteit in de stad.^[12]

[12] Zie het onderzoek 'Groen in de stad: soortentabel', Wageningen, 2018, via: <https://library.wur.nl/WebQuery/wurpubs/544261>.

Dit onderzoek kan de gemeente verwerken in het programma 'Groen'. Hieronder zijn voorbeeldregels uitgewerkt voor groenvoorzieningen bij de inrichting van de openbare ruimte met het oog op het beperken van hittestress, droogte en wateroverlast.

NB. Dit is een voorbeeldregel. De gemeente kan deze regel zelf verder uitwerken en specificeren. Bijvoorbeeld door de regel niet alleen van toepassing te laten zijn op bomen of door de regel verder te specificeren in relatie tot de kroonvang van de bomen. Bomen die net geplant zijn hebben een kleinere kroonvang dan volwassen bomen. Voor de biodiversiteit kan het van belang zijn dat er in termen van structuurvariatie gedacht wordt. Bomen maken hier een (beperkt) onderdeel van uit. In plaats van bomen kan de activiteit ook gericht zijn op schaduwgevend groen.

Artikel x.12 Klimaatadaptatie – Beperken hittestress en droogte

1. Met het oog op het beperken van hittestress in de openbare ruimte bedraagt de kroonvang van bomen in het <werkingsgebied> ten minste <x> % van de totale oppervlakte.
2. Met het oog op het beperken van droogte bestaan de bomen uit inheemse soorten* die zijn afgestemd op de lokale omstandigheden en een positieve bijdrage leveren aan het beperken van hittestress en droogte zoals aangegeven in het document <soortentabel x>, onderdeel van het programma 'Groen'.
3. Als het niet mogelijk om het vereiste percentage aan bomen te realiseren, wordt de vergroening gerealiseerd door de aanleg van niet-grondgebonden groen.

* Zodra er soorten genoemd worden die niet inheems zijn deze bewoording aanpassen.
In het buitengebied/de natuur zijn inheemse soorten gewenst.

Artikelsgewijze toelichting

Artikel x.12 Klimaatadaptatie – Beperken hittestress en droogte

Hittestress kan beperkt worden door het inrichten van de openbare ruimte met bomen. In warmere perioden zorgen bomen voor verkoelende schaduw. De bomen worden zodanig aangebracht dat zij gedurende de warme zomermaanden zorgen voor verkoeling in gebieden waar mensen verblijven. Het gaat om de openbare ruimte, denk bijvoorbeeld aan parken, maar ook aan loop- en fietsroutes. Dit artikel is in eerste instantie een opdracht aan het gemeentebestuur zelf. De gemeente beheert immers de openbare ruimte en richt deze ook in. Deze regel is ook van belang voor de betreffende projectontwikkelaar bij het herinrichten of transformeren van gebieden.

Het is mogelijk dat het vereiste percentage uit het artikel niet gerealiseerd kan worden in het betreffende werkingsgebied. Op basis van het tweede lid moet er in dat geval niet-grondgebonden groen worden aangelegd. Bijvoorbeeld door middel van het aanbrengen van beplanting op gevels en op daken.

Regels voor eisen aan nieuwbouwlocaties (zie §5.5)

De schade in gebouwen bij hevige wateroverlast of overstromingen kan beperkt worden door het regelen van een minimaal vloerpeil in het omgevingsplan. Hieronder zijn twee voorbeelden opgenomen uit de 'Handreiking decentrale regelgeving klimaatadaptief en natuurinclusief bouwen, inrichten en beheren'. Het eerste voorbeeld bevat een absolute waarde (in meter boven NAP) en het tweede voorbeeld een relatieve waarde ten opzichte van het peil.

Het peil werd in voormalige bestemmingsplannen veelal als volgt gedefinieerd:

- a. voor een gebouw, waarvan de hoofdtoegang grenst aan de weg: de hoogte van de kruin van de weg;*
- b. voor andere gebouwen en bouwwerken, geen gebouwen zijnde: de gemiddelde hoogte van het aansluitende afgewerkte maaiveld.*

Ook in het omgevingsplan kan deze definitie nog worden toegepast. Het is aan te raden om het minimale vloerpeil af te stemmen met het waterschap.

Voorbeeldregel 1

Artikel x.13a Minimaal vloerpeil

Met het oog op het beperken van wateroverlast worden gebouwen alleen gebouwd onder de voorwaarde dat de begane grond vloer op minimaal m boven NAP komt te liggen.

Voorbeeldregel 2

Artikel x.13b Minimaal vloerpeil

Met het oog op het beperken van wateroverlast worden gebouwen alleen gebouwd onder de voorwaarde dat de begane grond vloer op minimaal cm boven peil komt te liggen.

Gebruikelijke waarden voor het minimale vloerpeil zijn 15 tot 30 cm boven peil. NAP gebiedsgericht invullen.

Artikelsgewijze toelichting

Artikel x.13 Minimaal vloerpeil

Door klimaatverandering neemt de kans op overstromingen en wateroverlast door stortbuien toe. Om te zorgen dat water niet (of niet direct) in gebouwen kan stromen, moet de begane grond vloer van die gebouwen voldoende hoog worden gelegd. In dit artikel is het minimale niveau van de begane grond vloer voorgeschreven.

Regels voor eisen bij transformatiegebieden (zie §5.6)

Het omgevingsplan kan regels opnemen over transformatiegebieden en nieuwbouw. Meer informatie over transformatiegebieden in het omgevingsplan is te vinden in de staalkaarten voor het omgevingsplan van de Vereniging van Nederlandse Gemeenten.^[13] Deze regels zorgen ervoor dat nieuwe herinrichtingsprojecten (transformatiegebieden) alleen mogelijk zijn als zij een wezenlijke bijdrage leveren aan de klimaatbestendigheid van de gemeente en het verbeteren van de waterkwaliteit of biodiversiteit. In de beoordelingsregel of in de beleidsregel voor water en klimaat zou de gemeente aanvullend gewenste lozingsroutes voor regenwater op kunnen nemen. De gemeente Bergen spreekt met woningbouwcorporaties bijvoorbeeld altijd af dat zij aansluiten op een gemeentelijke regenwatervoorziening als deze aanwezig is.

[13] <https://vng.nl/artikelen/staalkaarten-omgevingsplan>.

Vergunningsplicht (met klimaateisen) bij herinrichtingsprojecten

Onderstaande voorbeeldregel is afkomstig uit de voorbeelden bij het stroomschema verantwoord omgaan met hemelwater en introduceert een vergunningplicht in het omgevingsplan voor herinrichtingsprojecten.

Artikel x.14 Vergunningplicht herinrichtingsproject

1. Het is verboden zonder omgevingsvergunning een herinrichtingsproject uit te voeren op particulier terrein, als dat project groter is dan <x> m².
2. Bij de aanvraag van de omgevingsvergunning worden de volgende gegevens en bescheiden verstrekt:
 - a. <gegevens>; en
 - b. een beschrijving van de wijze waarop afvloeiend hemelwater wordt verwerkt.
3. De omgevingsvergunning wordt alleen verleend als:
 - a. <beoordelingsregel>;
 - b. het herinrichtingsproject wezenlijk bijdraagt aan de klimaatbestendigheid van de gemeente; en
 - c. het herinrichtingsproject leidt tot verbetering van de kwaliteit van het grondwater en oppervlakte.
4. Bij de toepassing van het derde lid hanteert het college de Beleidsregel water en klimaat gemeente <x>.

Voorbeeldtekst beleidsregel water en klimaat

In het omgevingsplan is een vergunningplicht opgenomen voor de grotere herstructureringen of herinrichtingsprojecten (sloop & nieuwbouw) die bijvoorbeeld worden uitgevoerd door woningbouwcorporaties. Deze vergunning wordt alleen verleend als het herinrichtingsproject een wezenlijke bijdrage levert aan de klimaatbestendigheid van de gemeente en het verbeteren van de waterkwaliteit. De voorliggende beleidsregel geeft invulling aan de beoordeling van herinrichtingsprojecten op het aspect klimaatbestendigheid en waterkwaliteit. Ieder project wordt beoordeeld op de bijdrage die het project levert aan het verminderen van wateroverlast, het verminderen van droogte, het verhogen van de weerbaarheid tegen hittestress, de beperking van gevolgen van overstromingen en het verbeteren van de waterkwaliteit. Voor het verminderen van wateroverlast en droogte is het belangrijk dat hemelwater zo veel mogelijk lokaal wordt vastgehouden. Het opgevangen water wordt bij voorkeur zo hoogwaardig mogelijk ingezet. Daarnaast moet er aandacht zijn voor het beperken van de verontreiniging van afstromend regenwater en, als toch verontreiniging optreedt, het zuiveren van dat water. Het college hanteert daarbij de volgende verdringingsreeksen:
<zie kaders paragraaf 3.2>.

Toepassen bloeihoog in transformatiegebied

Hieronder is hier een voorbeeldregel opgenomen voor het transformeren van een bedrijventerrein naar een woongebied, waarbij het toepassen van een bloeihoog verplicht wordt gesteld. Vanuit het oogpunt van klimaatadaptatie en biodiversiteit is het verplichten van een bloeihoog positief. Vanuit het oogpunt van gezondheid kan een bloeihoog niet altijd gewenst zijn in verband met de pollen. Op gebiedsniveau zal de juiste keuze moeten worden gemaakt.[14] In de regio wordt in ieder geval een percentage van minimaal 10% gehanteerd voor het verplicht aanleggen groen/blauwe structuren bij nieuwe ontwikkelingen. Dit percentage is als voorbeeld hieronder opgenomen in de beoordelingsregel. De gemeente zal in dit geval in het omgevingsplan moeten benoemen wat onder de activiteit 'transformeren' valt, zie voor een voorbeeld hiervan artikel x.14.

Artikel x.15 Toepassingsbereik

1. Deze paragraaf is van toepassing op het transformeren van een gebied naar woon-werkgebied binnen <woongebied – transformatie>.
2. Het transformeren van een gebied naar woon-werkgebied omvat:
 - a. het bouw- en woonrijp maken van gronden;
 - b. het slopen en bouwen van hoofdgebouwen;
 - c. het toevoegen van woonruimte en werkruimte;
 - d. het inrichten van het openbaar toegankelijk gebied en de ondergrond; en
 - e. PM.

Artikel x.16 Oogmerken

De regels in deze paragraaf zijn gesteld met het oog op:

- a. PM (andere doelen dan klimaat);
- b. het tegengaan van klimaatverandering;
- c. het bevorderen van de biodiversiteit; en
- d. een klimaatbestendige gemeente.

[14] Voor meer informatie over welke bomen de minste soorten pollen bevatten zie: <https://www.lumc.nl/over-het-lumc/maatschappelijkerol/bomenkompas/#:~:text=Het%20bomenkompas%20toont%20voor%20het,luchtkwaliteit%20in%20de%20toekomst%20bevorderen.>

Artikel x.17 Aanwijzing vergunningplichtige gevallen transformatie

Het is verboden zonder omgevingsvergunning een gebied te transformeren naar woon-werkgebied.

Artikel x.18 Specifieke aanvraagvereisten

Bij de aanvraag om een omgevingsvergunning voor het transformeren worden de volgende gegevens en bescheiden verstrekt:

- a. situatie- en inrichtingstekeningen van de bestaande toestand en de nieuwe toestand;
- b. een beschrijving van het huidige en het beoogde gebruik van gronden en bouwwerken;
- c. een stedenbouwkundig en landschappelijk inrichtingsplan;
- d. een waterhuishoudkundig- en rioleringsplan; en
- e. een omschrijving van de wijze waarop voldaan wordt aan een klimaatbestendige inrichting en duurzame instandhouding van het gebied.

Artikel x.19 Beoordelingsregels omgevingsvergunning

1. De omgevingsvergunning wordt alleen verleend als sprake is van:
 - a. een voldoende klimaatbestendige inrichting van het plangebied; en
 - b. PM.
2. Er is alleen sprake van een voldoende klimaatbestendige inrichting van het plangebied, als:
 - a. ten minste <10>% van het gebied bestaat uit openbaar groen en water; en
 - b. het gebied gedurende de transformatieperiode ten minste jaarlijks voor <x>% wordt ingezaaid met bloemenmengsels uit de bloeihoog als bedoeld in bijlage <x>.

Regels over grondgebruik (zie §5.7)

De wijze waarop gronden gebruikt worden heeft invloed op de (grond)waterkwaliteit.

De gemeente kan sturen op grondgebruik. Hieronder is een voorbeeld opgenomen uit de factsheet van december 2023 van het ministerie van IenW over het aanpassen van grondgebruik voor de Kaderrichtlijn Water (KRW). Voor meer inspiratie voor regels verwijzen we naar deze factsheet. Daarnaast is er naar aanleiding van de Urgenda uitspraak ook een gemeentelijke handleiding regulering bestrijdingsmiddelen opgesteld met voorbeeldregels voor het omgevingsplan.[15]

15] Zie: <https://natuurenmilieu.nl/app/uploads/Gemeentelijk-handleiding-Regulering-Bestrijdingsmiddelen.pdf>.

Artikel x.20 Toepassingsbereik

1. Deze afdeling is van toepassing op het telen van gewassen in de openlucht, bedoeld in paragraaf 3.6.3 van het Besluit activiteiten leefomgeving, in *<naam gebied>*.
2. Deze afdeling is niet van toepassing op het telen van gewassen in de openlucht dat al plaatsvond voorafgaand aan de inwerkingtreding van deze afdeling en sindsdien niet is gewijzigd.

Artikel x.21 Verbod teelten

1. De volgende teelten worden niet verricht binnen het *<naam gebied>*:
 - a. aardappelen;
 - b. mais; en
 - c. snijbiet.
2. Het eerste lid geldt niet voor landbouwgronden waarop gecertificeerde biologische teelt plaatsvindt.

Bouwstenen water en klimaatadaptatie in het omgevingsplan.

Eindconcept, 12 mei 2025

Auteurs : Gert Dekker en Marthe van Russen-Groen (Ambient), Sophie Hasselman (FLO Legal)



In opdracht van Waterpanel Noord, Water in Limburg.

Neem voor vragen, suggesties of het delen van ervaringen contact op met Waterpanel Noord (t.n.v. Lusanne Smink), via het emailadres: waterpanelnoord@horstaandemaas.nl

